

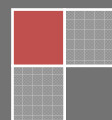

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO FINACIJA**

**URED ZA SPRJEČAVANJE
PRANJA NOVCA**
(FINANCIJSKO-OBAVJEŠTAJNA JEDINICA)

TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA
(PRIMJERI IZ TUZEMNE I INOZEMNE PRAKSE)

Zagreb, prosinac 2011.

S A D R Ž A J:		stranica
1.	UVOD	4
2.	TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA IZ TUZEMNE PRAKSE	8
2.1.	Ispostavljanje fiktivnih računa	8
	2.1.1. Primjer 1	8
	2.1.2. Primjer 2	9
2.2.	Aktivnosti vezane uz nerezidente 1	10
	2.2.1. Primjer 1	10
2.3.	Aktivnosti vezane uz nerezidente 2	11
	2.3.1. Primjer 1	11
2.4.	Zloupotreba opojnih droga	12
	2.4.1. Primjer 1	12
	2.4.2. Primjer 2	13
2.5.	Lihvarski ugovori	14
	2.5.1. Primjer 1	14
2.6.	Krijumčarenje ljudi i trgovanje ljudima	15
	2.6.1. Primjer 1	15
2.7.	Prijevare vezane za trgovanje valutama na deviznom tržištu	16
	2.7.1. Primjer 1	16
	2.7.2. Primjer 2	17
2.8.	Kreditne linije	18
	2.8.1. Primjer 1	18
2.9.	Profesionalne djelatnosti	19
	2.9.1. Primjer 1	19
	2.9.2. Primjer 2	20
3.	SLUČAJEVI PRANJA NOVCA – PRIMJERI IZ TUZEMNE PRAKSE	21
3.1.	Slučaj "LTD" Kako financijsko-obavještajna jedinica RH (Ured) rješava slučaj sa sumnjom na pranje novca	21
3.2.	Slučaj: Sumnjive transakcije iz off shore zone na ime kredita	24
3.3.	Slučaj "GERMANY"	25
3.4.	Slučaj "FINANCIJSKA INSTITUCIJA"	27
3.5.	Slučaj "PEPS"	29
3.6.	Slučaj "NOVČANE POŠILJKE"	30
3.7.	Slučaj "CASH"	31
3.8.	Slučaj: Sumnjive aktivnosti - pokušaj otvaranja računa	32
3.9.	Slučaj: sumnjive međunarodne transakcije na ime kupnje udjela	33
3.10.	Slučaj "POREZNA UTAJA"	34
3.11.	Slučaj "GRAZ"	35
4.	SLUČAJEVI IZ TIPOLOGIJA PRANJA NOVCA IZ INOZEMNE PRAKSE	36
4.1.	Slučajevi vezani za profesionalne djelatnosti	36
	4.1.1. Primjer 1	36
	4.1.2. Primjer 2	37
	4.1.3. Primjer 3	38
	4.1.4. Primjer 4	39

	4.1.5.	Primjer 5	40
	4.1.6.	Primjer 6	41
4.2.	Slučajevi vezani za sektor osiguranja		42
	4.2.1.	Primjer 1	42
	4.2.2.	Primjer 2	43
4.3.	Slučajevi vezani za sektor vrijednosnih papira		44
	4.3.1.	Primjer 1	44
	4.3.2.	Primjer 2	45
	4.3.3.	Primjer 3	46
4.4.	Slučajevi vezani za nefinancijski sektor		47
	4.4.1.	Primjer 1	47
	4.4.2.	Primjer 2	48
	4.4.3.	Primjer 3	49

1. UVOD

Ured za sprječavanje pranja novca (dalje u tekstu: Ured) sukladno članku 66. stavku 4. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma ("Narodne novine" br. 87/08), (dalje u tekstu: Zakon), obveznicima primjene mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma navedenima u članku 4. stavku 2. Zakona (dalje u tekstu: obveznici) dostavlja ili objavljuje informacije o trenutačnim tehnikama, metodama, trendovima i tipologijama pranja novca i financiranja terorizma.

Tipologiju u kontekstu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma definiramo kao sustavno razvrstavanje ili podjelu metoda, tehnika i trendova pranja novca promatrano u jednom vremenskom razdoblju, a koji imaju više zajedničkih karakteristika ili obilježja.

Svrha ovog dokumenta o tipologijama i slučajevima je pružanje pomoći obveznicima i nadzornim tijelima u njihovim zakonski definiranim ulogama u provođenju mjera i radnji koje poduzimaju radi sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma, tijelima kaznenog progona i drugim relevantnim državnim tijelima, te podizanje svijesti o riziku PN/FT i ranjivosti pojedinih sektora neovisno o tome da li se radi o fazi polaganja, preslojavanja ili integraciji nezakonito stečenih sredstava.

Dokument je kreiran na način da prikazani primjeri tipologija odnosno korištenih metoda, tehnika i trendova, kao i stvarnih slučajeva iz inozemne prakse "očišćenih" od svih identifikacijskih podataka ilustriraju sumnjive transakcije koje uključuju metode pranja novca i indikatore povezane s pojedinim slučajem, te zajedno omogućuje bolje razumijevanje potencijalnih rizika s kojima se suočavaju različiti sektori, profesije i djelatnosti, te da se na taj način pomogne u sprječavanju i otkrivanju nekih od brojnih metoda koje se koriste za prikrivanje izvora nezakonitih sredstava u RH i u svijetu.

U dokumentu su opisane i prikazane tipologije i slučajevi iz domaće prakse koje su rezultat strategijskih analiza Ureda u okviru Zakonom propisanih obveza i nadležnosti, kao i primjeri slučajeva iz inozemne prakse koji su preuzeti iz materijala sadržanih u periodičnim izvješćima FATF-a¹ koji smatra da tipologije igraju ključnu ulogu u procesu postavljanja standarda od strane tog međunarodnog tijela čija je misija i svrha upravo razvoj i promoviranje politika, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, te postavljanje međunarodnih standarda za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma. Primjeri sadržani u ovom dokumentu opisuju i ilustriraju zlouporabu okvira za zakonito poslovanje te financijskih kanala u svrhu pranja novca.

U nastavku je sačinjen prikaz primjera tipologija pranja novca, te primjera stvarnih slučajeva iz domaće i inozemne prakse, a koji je namijenjen svim obveznicima, nadzornim tijelima iz članka 83. Zakona, te svim drugim državnim tijelima iz čl. 58. Zakona.

¹ Financial Action Task Force (FATF) je međunarodno tijelo osnovano na sastanku zemalja G-7 u Parizu 1989. godine, čija je zadaća postavljanje međunarodnih standarda te razvoj mjera za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma.

Pojam pranja novca:

Pranje novca podrazumijeva izvršavanje radnji putem više transakcija kojima se prikriva pravi izvor novca ili druge imovine za koju postoji sumnja da je nezakonito pribavljena u zemlji ili inozemstvu, u cilju da se novac ili imovina prikažu kao zakonito stečeni.

Pranje novca je međunarodni fenomen, a tehnike koje se pritom koriste mnogobrojne su i mogu biti sofisticirane. Nove tehnike plaćanja (e-banking) i međunarodna različitost finansijskih tržišta pojedinih jurisdikcija, te razvoj novih finansijskih proizvoda, paralelno prate i omogućavaju razvoj novih tehnika u prikrivanju pravog izvora novca, odnosno pranja novca i financiranja terorizma.

Glavni cilj tog procesa je pretvaranje nezakonito stečenih sredstava u neki drugi oblik imovine sa svrhom da se prikrije njegov nezakonit izvor. Pranjem novca se, dakle, nezakonito stečena sredstva transformiraju u prividno zakonita. Počinitelji kriminalnih aktivnosti na taj način povećavaju svoje prihode, izbjegavaju kazneni progon i oduzimanje nezakonito stečenih sredstava.

Ciklus pranja novca:

Polaganje, preslojavanje i integracija su tri faze procesa pranja novca.

Faza polaganja je trenutak ubacivanja ili uvođenja prljavog novca u finansijski sustav pri čemu se novčana sredstva različitim metodama i tehnikama odvajaju ili udaljavaju od svog pravog, nezakonitog izvora. Perači novca u ovoj fazi iznose nezakonita sredstva na svjetlo dana pa ih je tijekom ove faze najlakše otkriti i spriječiti.

Faza preslojavanja obuhvaća proces kruženja sredstava kroz finansijske sustave, sa jednog računa na drugi, iz jednog oblika u drugi, iz jedne jurisdikcije u drugu. Predstavlja aktivnost kojoj je namjera da se složenim finansijskim transakcijama sredstva na određeni način uložena u finansijski sustav kanaliziraju kako bi se zameo i prikrio trag i izvor prljavog novca.

Faza integracije je završna faza ciklusa pranja novca i predstavlja proces prožimanja zakonitih sredstava sa nezakonitim. Ako su sredstva stečena kriminalnim aktivnostima uspješno položena u finansijske tokove, te fazom preslojavanja udaljena od svog nezakonitog izvora, ona se ponovno integriraju u legalne finansijske tokove.

Potreba postojanja mjera za suzbijanje pranja novca:

Koristeći prednosti ekonomske i finansijske globalizacije i neprestanog napretka u tehnologiji i komunikacijama kao odgovor na potražnju svih sudionika na globalnom gospodarskom i finansijskom tržištu, počinitelji nezakonitih aktivnosti transferiraju nezakonito stečena novčana sredstva preko državnih granica. Intenzivno koriste široku lepezu novih i sve razvijenijih tehnika za transfer novca iz jedne države u drugu kojima transakcije elektronskom brzinom prelaze iz nacionalnog u globalno okruženje, ili zloupotrebljavaju pravne osobe, stvarne ili fiktivne, kako bi se prikrio stvarni vlasnik nezakonito stečenih sredstava.

Pranje novca je tako postalo globalna pojava koja potkopava međunarodne napore u stvaranju slobodnog i konkurentskog tržišta te sprječava gospodarski razvoj nacionalnih ekonomija.

Nacionalne ekonomije u tom su pogledu vrlo ranjive. Pranje novca ugrožava financijski sektor i stabilnost financijskih institucija te ima značajne ekonomske i socijalne posljedice. Prihodi od nezakonitih aktivnosti njihovim počiniteljima daju veliku ekonomsku moć nad gospodarstvima takvih zemalja pa zdravi gospodarski razvoj postaje teško ostvariv cilj jer je jedini interes kriminalnih skupina zaštita vlastite imovine.

Budući da države stvaraju vlastite sustave i mjere za sprječavanje pranja novca, počinitelji nezakonitih aktivnosti koje generiraju nezakonite prihode su prinuđeni tražiti jurisdikcije gdje su takve mjere slabe ili nepostojeće. Stoga je učinkovit okvir za borbu protiv pranja novca važan čimbenik u domaćem i međunarodnom pogledu za sve države, jer upravo nedostatak ili nepostojanje definiranih mehanizama i sustava za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma počiniteljima daje mogućnost za pranje njihovih nezakonito stečenih sredstava.

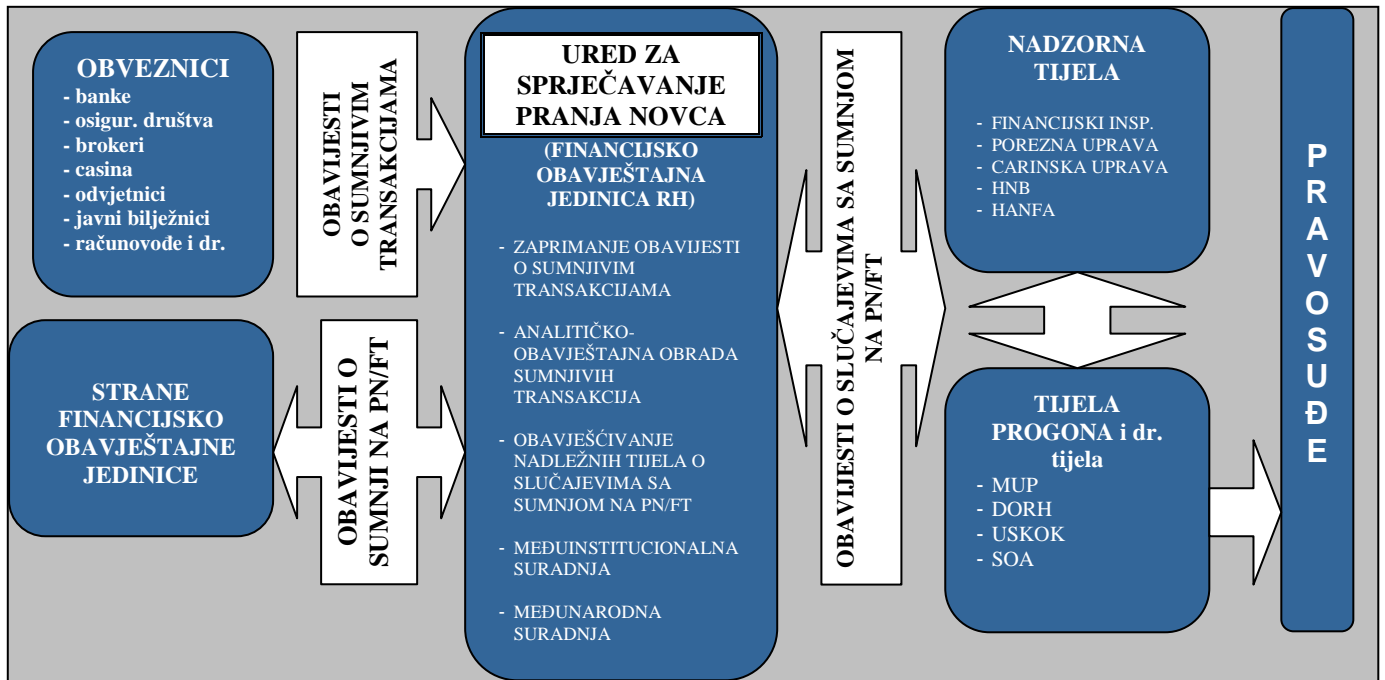
Sustav za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj:

Zakon i međunarodni standardi određuju da sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma nije u nadležnosti samo jedne institucije nego je to sustav u kojem su zakonski definirane uloge svakog sudionika i njihova međusobna interakcija i suradnja.

Ured, kao financijsko-obavještajna jedinica, je samo jedna karika u lancu u sustavu suzbijanja pranja novca i financiranja terorizma koja tek u interaktivnoj suradnji s drugim nacionalnim nadležnim tijelima (DORH, USKOK, MUP, SOA, HNB, HANFA i nadzornim službama Ministarstva financija) i stranim financijsko-obavještajnim jedinicama može u potpunosti dati svoj puni doprinos u cilju sprječavanja korištenja financijskog sustava RH za pranje novca i financiranje terorizma.

Ured, kao središnja nacionalna jedinica za prikupljanje od banaka i drugih obveznika, informacija o transakcijama koje su povezane sa pranjem novca i/ili financiranjem terorizma, analizira zaprimljene transakcije u svrhu utvrđivanja sumnje na pranje novca i financiranje terorizma i obavješćuje nadležna tijela o slučajevima sa sumnjom na pranje novca i/ili financiranje terorizma.

Ured je, dakle, posredničko tijelo, s jedne strane, između financijskog i nefinancijskog sektora (banaka i dr.), koji Uredu prijavljuju sumnjive transakcije, i tijela progona, kako je prikazano slijedećoj shemi:

2. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA - PRIMJERI IZ TUZEMNE PRAKSE

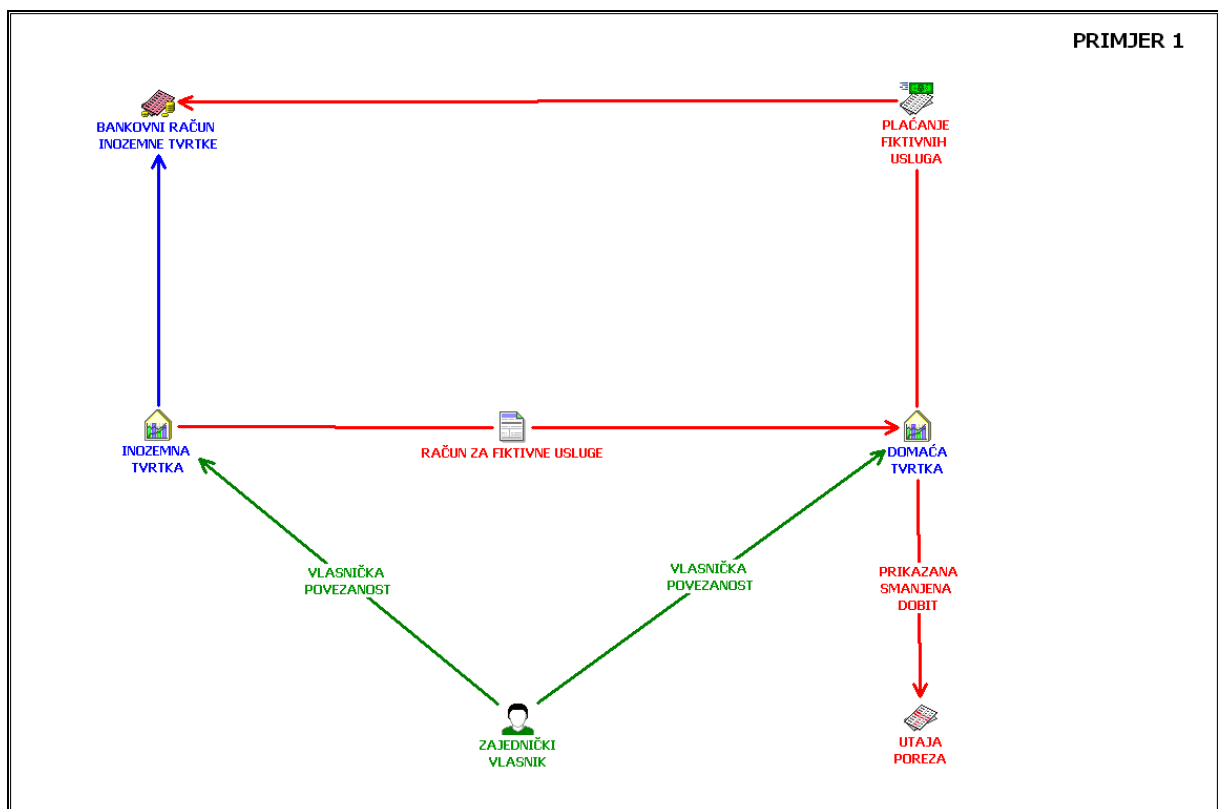
2.1. ISPOSTAVLJANJE FIKTIVNIH RAČUNA

2.1.1. PRIMJER 1:

Inozemna tvrtka ispostavlja račun za usluge (konzultantske, marketinške, informatičke i sl.) domaćoj tvrtki. Postoji sumnja da navedene usluge nisu stvarno izvršene. Domaća tvrtka obavlja plaćanje računa za navedene usluge doznakom u inozemstvo. Vrijednost iz računa u poslovnim knjigama domaće tvrtke evidentira se kao trošak i time se umanjuje porezna osnovica za obračun poreza, a inozemna i domaća tvrtka vlasnički su povezane (npr. osnivači/direktori/vlasnici domaće tvrtke ujedno su osnivači/direktori/vlasnici inozemne tvrtke).

Razlozi za sumnju: doznake u inozemstvo temeljem računa za usluge za koje se sumnja da su fiktivne.

Moguća poveznica sa predikatnim kaznenim djelima: utaja poreza.

2.1.2. PRIMJER 2:

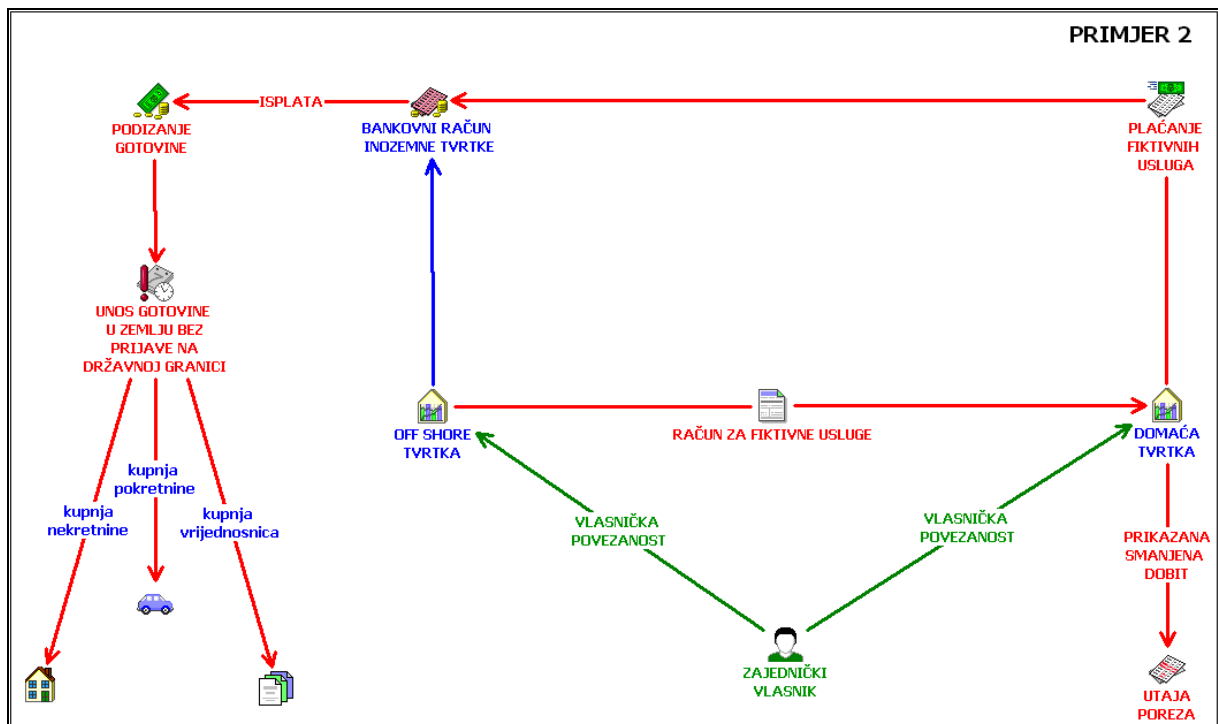
Inozemna tvrtka registrirana u off shore financijskom centru ispostavlja račun za usluge (konzultantske, marketinške, informatičke) domaćoj tvrtki. Domaća tvrtka plaća račun doznakom u inozemstvo na račun iste off shore tvrtke koji je otvoren u susjednoj ili drugoj, geografski bliskoj državi.

Ispostavljeni račun inozemne off shore tvrtke evidentira se kao trošak u poslovnim knjigama domaće pravne osobe (umanjenje porezne osnovice). Inozemna i domaća tvrtka vlasnički su povezane, a doznačena novčana sredstva u inozemstvu se podižu u gotovini na teret nerezidentnog računa otvorenog u inozemstvu. Ista novčana sredstva se unose u Republiku Hrvatsku bez prijave na državnoj granici te se u daljnjem tijeku koriste za kupnju nekretnina i pokretnina u RH ili vrijednosnih papira.

Karakteristike tipične off shore tvrtke su sljedeće: ista nema zaposlenih djelatnika u matičnoj zemlji u kojoj je registrirana već funkcionira putem tvrtke opunomoćenika, odnosno agenta ili posrednika koji za istu off shore tvrtku obavlja usluge u svezi registracije ureda, te usluge povrata pošte, a sve to uz određenu naknadu. Dakle, kao takva, off shore tvrtka nije niti u mogućnosti obavljati bilo kakvu gospodarsku djelatnost u matičnoj zemlji. Osim toga, moguća svrha njezina osnivanja vrlo često se ogleda u otvaranju nerezidentnih računa putem kojih se često obavlja neosnovan transfer novčanih sredstava iz RH u inozemstvo i potom povrat tih sredstava ponovno u RH, unošenjem gotovog novaca preko državne granice bez prijave nadležnim carinskim tijelima ili kreditnom linijom.

Razlozi za sumnju: doznake u inozemstvo, off shore tvrtke, nerezidentni računi, plaćanja s osnove usluga za koje se sumnja da nisu izvršene.

Moguća poveznica sa predikatnim kaznenim djelima: utaja poreza.

2.2. ATKIVNOSTI VEZANE UZ NEREZIDENTE 1

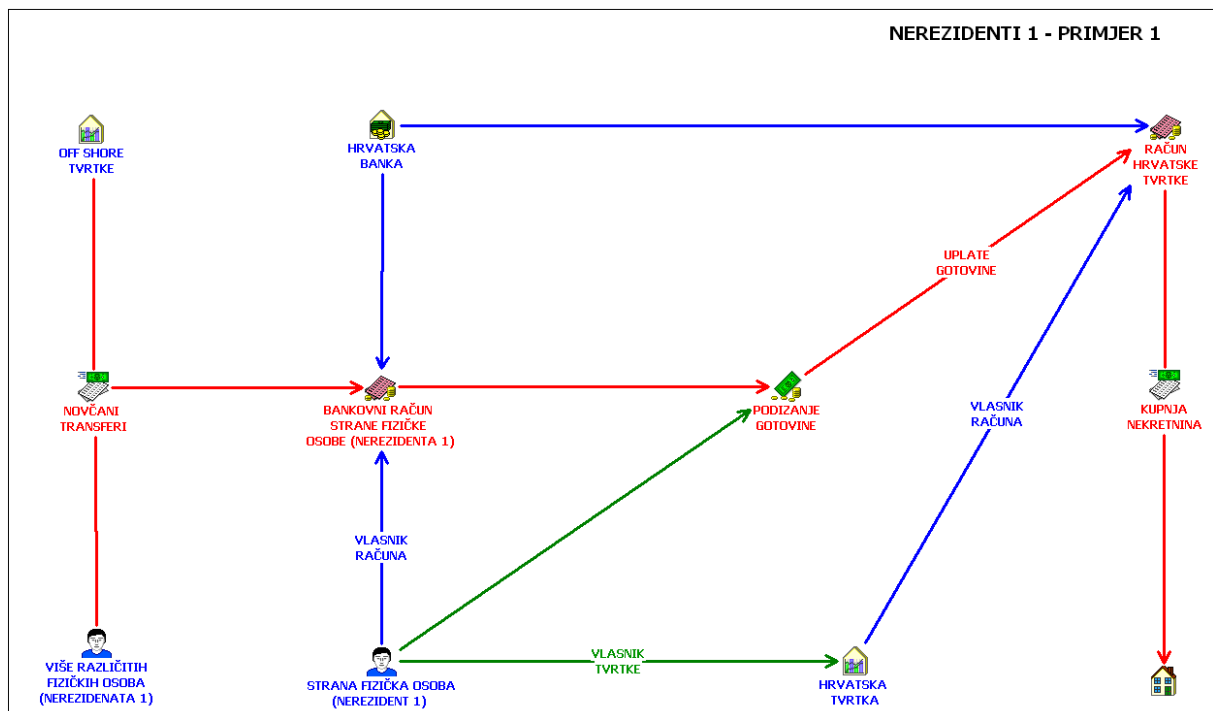
2.2.1. PRIMJER 1:

Off shore tvrtke ili fizičke osobe stranog državljanstva doznačuju novčana sredstva iz inozemstva u RH, u korist računa fizičke osobe stranog državljanstva (nerezidenta 1) otvorenog kod hrvatske banke. Dio tako doznačenih novčanih sredstava ista fizička osoba podiže u gotovini, te u daljnjem tijeku uplaćuje u korist žiro računa hrvatske tvrtke čiji je osnivač/vlasnik/direktor, a koja tvrtka se u konačnici pojavljuje kao kupac hrvatske nekretnine. Tvrtka ne obavlja nikakvu poslovnu djelatnost.

Osim na gore opisani način, doznačena novčana sredstva se također bezgotovinski transferiraju na drugi račun koji iste fizičke osobe stranog državljanstva imaju otvoren kod iste i druge hrvatske banke, te se zatim prenose u korist žiro računa hrvatske tvrtke čiji je osnivač/vlasnik/direktor ista fizička osoba stranog državljanstva, da bi u konačnici ista novčana sredstva bila upotrijebljena za kupnju nekretnina na području RH.

Razlozi za sumnju: učestale transakcije – priljev sredstava iz inozemstva za koji se ne zna pravi izvor jer su iste izvršene po nalogu off shore tvrtki ili stranih fizičkih osoba, isplate gotovine, prijenosi na druge račune.

Moguća poveznica sa predikatnim kaznenim djelima: utaja poreza, gospodarski kriminalitet.

2.3. AKTIVNOSTI VEZANE UZ NEREZIDENTE 2

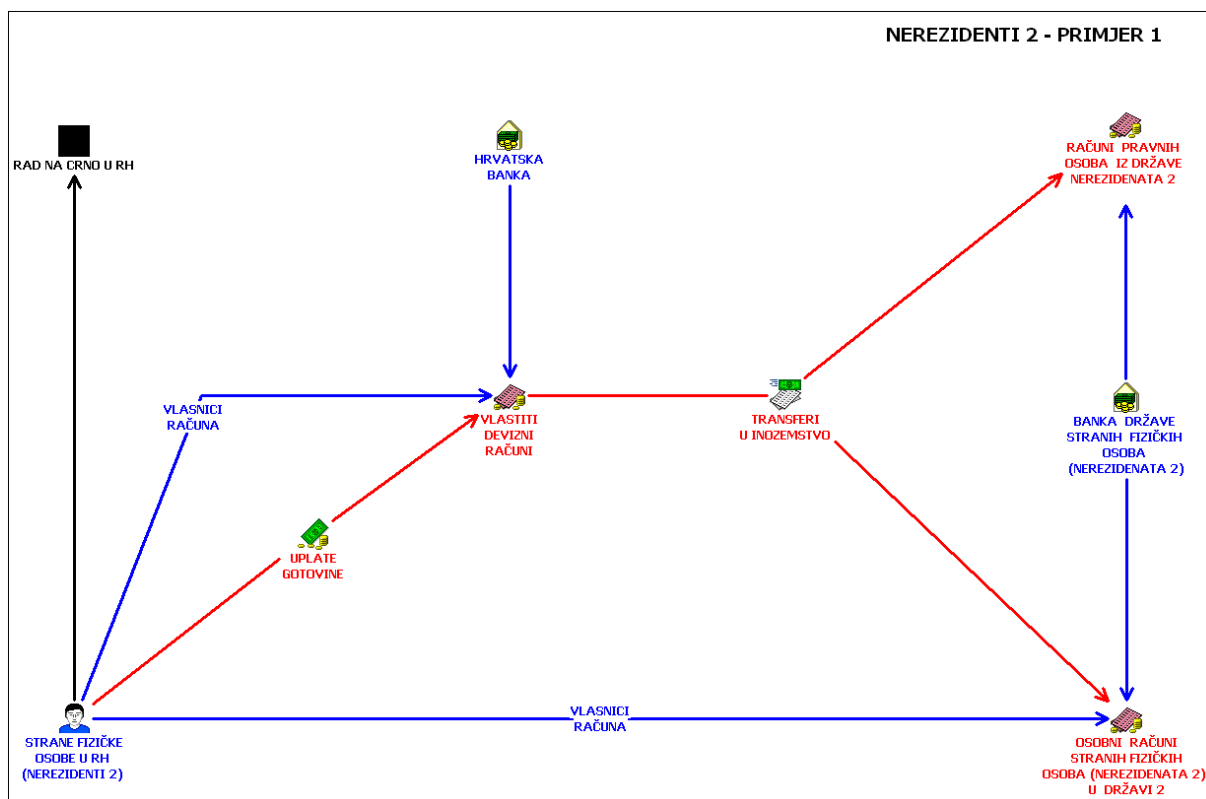
2.3.1. PRIMJER 1:

Fizičke osobe stranog državljanstva koje borave u RH i osnivači su pravnih osoba koje se bave trgovačkom djelatnošću vrše uplate u gotovini u stranoj valuti u korist vlastitih deviznih računa otvorenih kod hrvatske banke. Neposredno nakon izvršenih uplata, ista gotovinska novčana sredstva transferiraju se u inozemstvo, najčešće u državu iz koje dolazi strani državljanin (nerezident 2), u korist osobnih računa istih fizičkih osoba, ili pak u korist računa pravnih osoba odnosno tvrtki iz te strane države.

Analitičke obrade transakcija rezultirale su zaključkom na sumnju u tzv. sivu ekonomiju – sumnja da gotovinska novčana sredstva proizlaze iz prodaje robe na hrvatskom tržištu na crno koja novčana sredstva se kasnije doznaju u inozemstvo najvjerojatnije u svrhu plaćanja dobavljača te iste trgovačke robe.

Razlozi za sumnju: učestali polozi gotovine značajnijih iznosa te istovremeni transfer sredstava u inozemstvo po nalogu stranih fizičkih osoba (nerezidenata 2).

Moguća poveznica sa predikatnim kaznenim djelima: utaja poreza.

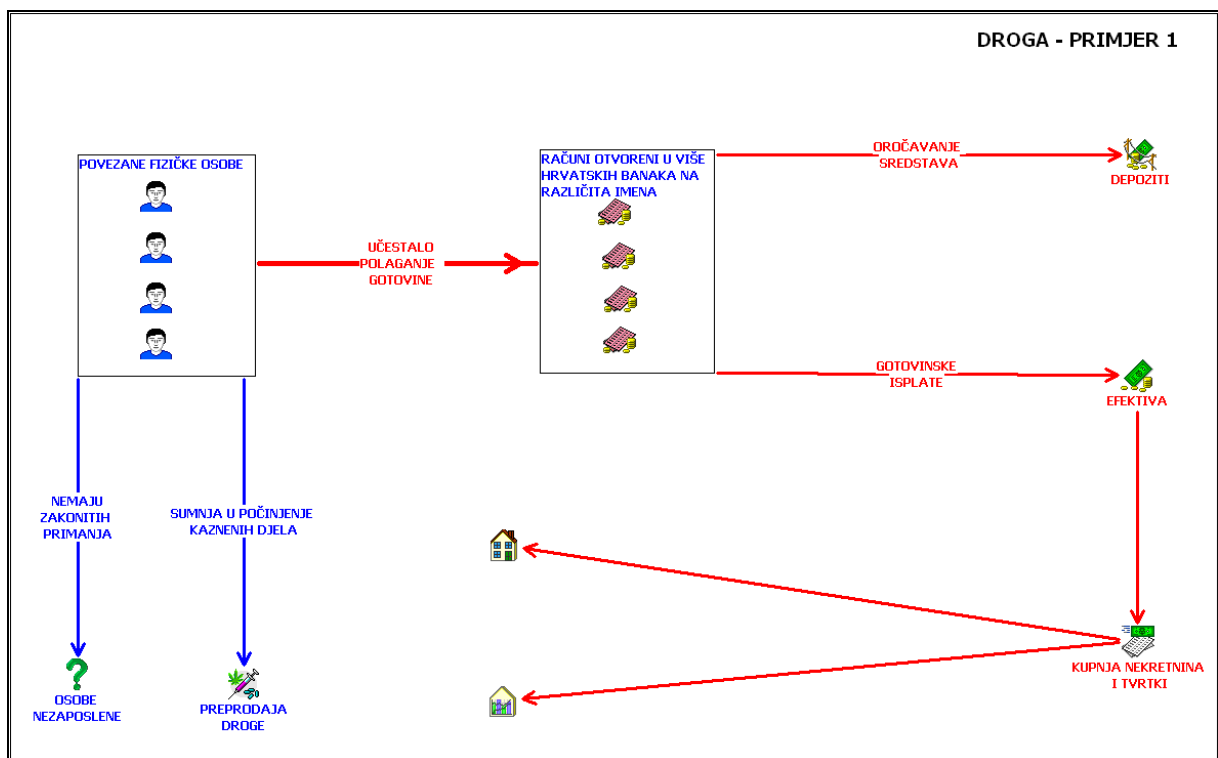
2.4. ZLOUPORABA OPOJNIH DROGA

2.4.1 PRIMJER 1:

Nekoliko fizičkih osoba međusobno povezanih rodbinskim i drugim vezama u duljem vremenskom razdoblju polažu gotovinska novčana sredstva (u iznosu ispod 200.000,00 HRK) u korist vlastitih računa ili pak računa drugih fizičkih osoba s kojima su povezani, a koji računi su otvoreni kod nekoliko hrvatskih banaka. Dio tako položenih gotovinskih novčanih sredstava se oročava, a dio se isplaćuje u gotovini. Gotovina je kasnije iskorištena za kupnju nekretnina i tvrtki u RH.

Iste fizičke osobe nisu zaposlene i nemaju evidentiranih prihoda te su pod sumnjom u počinjenje kaznenog djela zlorporabe opojnih droga, kao i pod sumnjom da pripadaju organiziranoj kriminalnoj skupini koja počinjenjem tog kaznenog djela ostvaruje veću imovinsku korist, te stoga postoji sumnja da novčana sredstva položena u gotovini u bankarski sustav RH proizlaze iz kaznenog djela zlorporabe opojnih droga.

Razlozi za sumnju: intenzivno polaganje gotovine u iznosima ispod Zakonom propisanog iznosa² koji podliježe prijavi Uredu u kraćim vremenskim intervalima tijekom duljeg vremenskog razdoblja, korištenje računa povezanih fizičkih osoba, te podaci o kriminalnim aktivnostima sudionika.

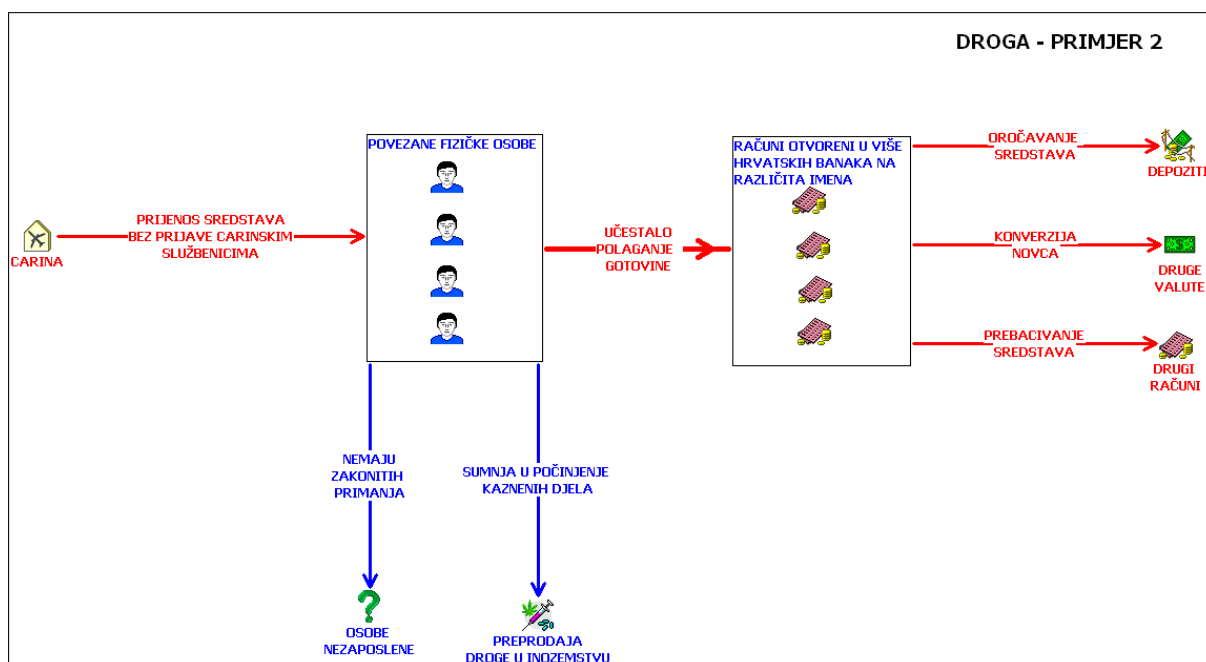
² Sukladno članku 40. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (Narodne novine broj 87/08)

2.4.2. PRIMJER 2:

Tijekom određenog vremenskog razdoblja nekoliko fizičkih osoba međusobno povezanih rodbinskim i drugim vezama polažu gotovinska novčana sredstva različitih valuta i apoena u korist vlastitih računa ili pak računa drugih fizičkih osoba s kojima su povezani, a koji računi su otvoreni kod nekoliko hrvatskih banaka. Gotovinska novčana sredstva polagana su u bankarski sustav RH nakon što su prethodno fizički prenesena u raznim valutama preko državne granice (isti prijenosi preko državne granice nisu prijavljeni nadležnim carinskim tijelima). Nakon što su položena u bankarski sustav, ista se oročavaju, razoročavaju, konvertiraju u druge valute te se prenose s jednog računa na drugi.

Iste fizičke osobe nisu zaposlene i nemaju evidentiranih prihoda te su pod sumnjom u počinjenje kaznenog djela zlouporabe opojnih droga u inozemstvu, te stoga postoji sumnja da novčana sredstva položena u gotovini u bankarski sustav RH proizlaze iz kaznenog djela zlouporabe opojnih droga u inozemstvu.

Razlozi za sumnju: intenzivno polaganje gotovine u većim iznosima tijekom duljeg vremenskog razdoblja, korištenje računa povezanih fizičkih osoba, fizički prijenos novčanih sredstava bez prijave nadležnim carinskim tijelima, te podaci o kriminalnim aktivnostima sudionika u inozemstvu.

2.5. LIHVARSKI UGOVORI

2.5.1. PRIMJER 1:

Tijekom određenog vremenskog razdoblja u tzv. kreditnim uredima u nekoliko većih gradova u RH, strane fizičke osobe i domaće pravne osobe (vlasnici kojih su strane fizičke osobe) pojavljuju se kao zajmodavci, dok se kao zajmoprimci pojavljuju domaće fizičke osobe koje kao osiguranje zajma daju zalog nad vlastitim nekretninama. Zajmovi se isplaćuju u gotovini, a izvor novčanih sredstava plasiranih u zajmove domaćim fizičkim osobama nije poznat. Fizičke osobe pri isplati zajma primaju znatno manje iznose od ugovorenih.

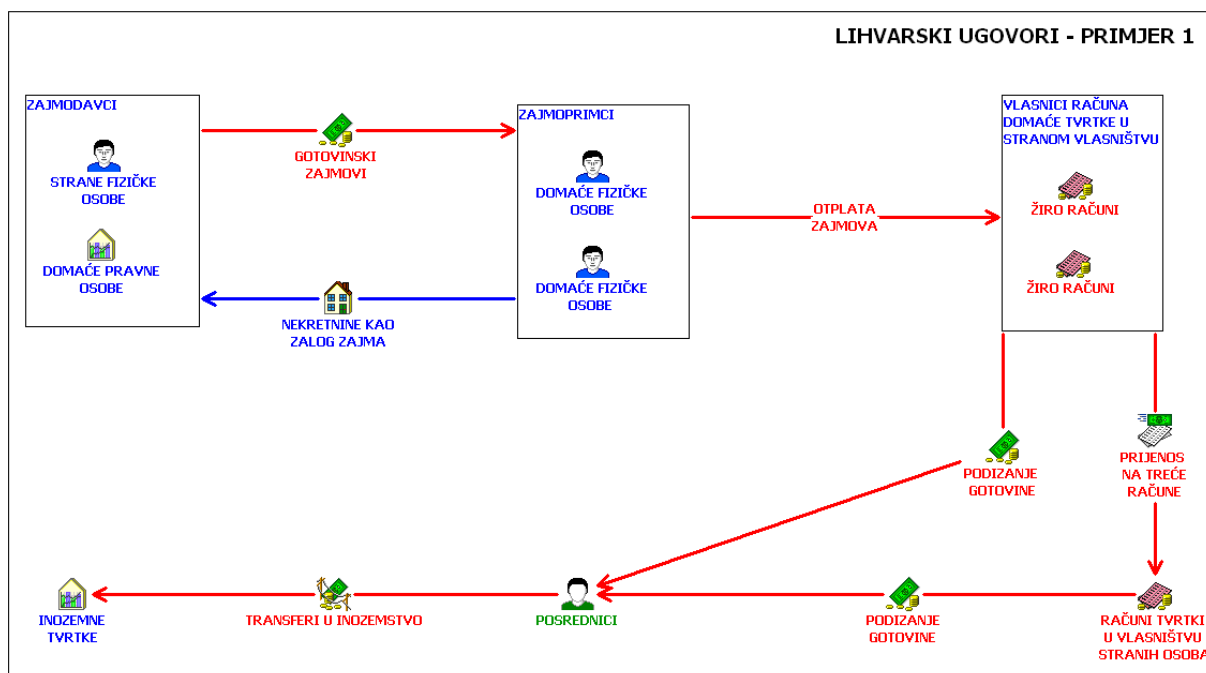
Zajmovi se otplaćuju u korist žiro računa domaćih pravnih osoba koje nisu zajmodavci i u kojima su osnivači i/ili direktori također strane fizičke osobe, te sa tih računa dio primljenih sredstava u gotovini podiže nekoliko domaćih fizičkih osoba – posrednika, a dio sredstava se prenosi na račune trećih domaćih pravnih osoba koje također nisu zajmodavci i u kojima su osnivači i/ili direktori strane fizičke osobe, te i sa tih računa sredstva u gotovini podižu iste domaće fizičke osobe.

Ista domaća fizička osoba koja je podizala sredstva u gotovini s računa domaćih pravnih osoba, temeljem punomoći je, za strane fizičke osobe, osnovala neke od tih povezanih pravnih osoba i za njih otvorila poslovne račune.

Ista domaća fizička osoba opunomoćena je i po nerezidentnom računu jedne od stranih fizičkih osoba – osnivača domaćih pravnih osoba davatelja zajmova, te u ime strane fizičke osobe obavlja konverziju dijela gotovine sa računa domaćih pravnih osoba u stranu valutu. Sredstva se potom uplaćuju u korist istog nerezidentnog računa jedne od stranih fizičkih osoba – osnivača domaćih pravnih osoba davatelja zajmova. Nakon toga se sredstva doznačuju u korist računa društva u inozemstvu.

Razlozi za sumnju: domaća fizička osoba podiže gotov novac sa žiro računa raznih tvrtki nekoliko puta tijekom istog dana kod različitih djelatnika iste poslovne banke, i to u sveukupnom iznosu od 200.000,00 – 300.000,00 kn u jednom danu, pri čemu pojedinačni iznos jedne transakcije nije bio veći od tzv. zakonskog praga ili propisanog iznosa koji podliježe prijavi.

Moguća poveznica s predikatnim kaznenim djelima: prijevarena, zaključivanje lihvarskih ugovora, utaja poreza.

2.6. KRIJUMČARENJE LJUDI, TRGOVANJE LJUDIMA

2.6.1. PRIMJER 1:

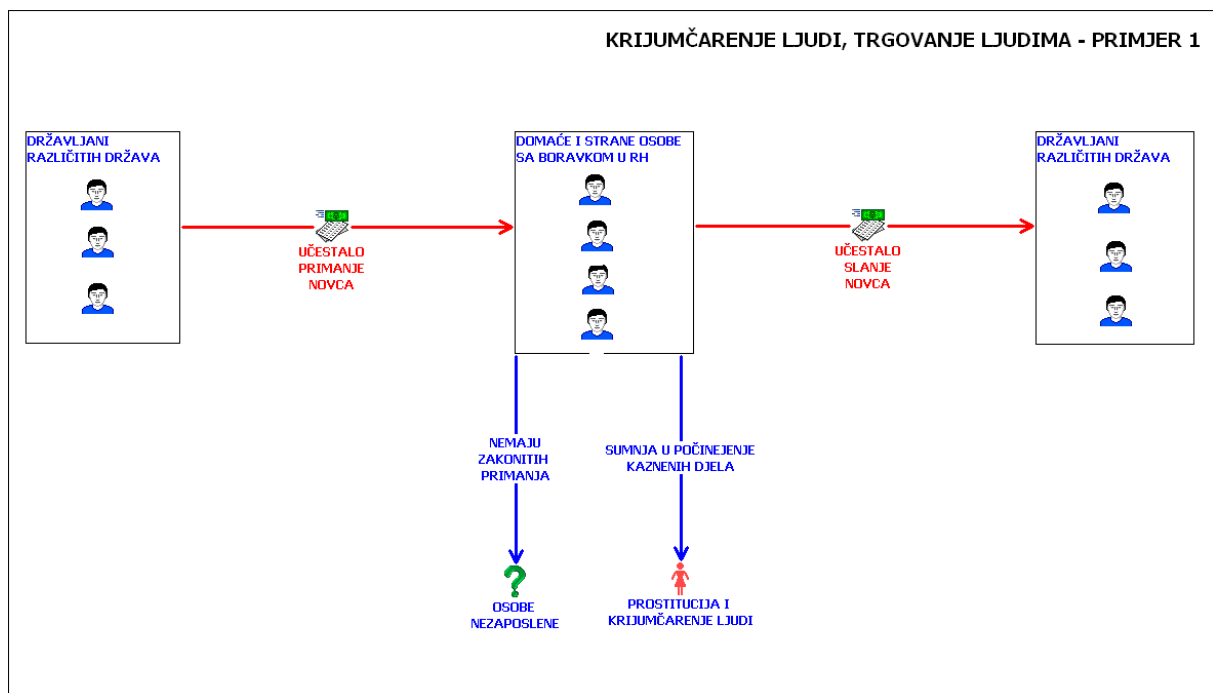
Različite domaće fizičke osobe, ili strane fizičke osobe koje borave u RH, tijekom vremenskog razdoblja od jedne godine putem društva koje obavlja određene usluge platnog prometa, uključujući i prijenos novca, doznačuju u inozemstvo gotovinska novčana sredstva, ili su pak primatelji novčanih sredstava iz inozemstva,

Primatelji odnosno pošiljatelji novčanih sredstava su različite fizičke osobe iz različitih zemalja – Rusija, Ukrajina, SAD, Njemačka, Izrael, Nigerija, Mali, Liberija, Ujedinjeni Arapski Emirati, Portugal, Italija, Moldavija, Kanada, Brazil, Argentina i dr.

Za domaće fizičke osobe u svojstvu pošiljatelja nema evidentiranih primanja koja bi mogla biti izvor gotovinskih novčanih sredstava kojima isti raspolažu.

Razlozi za sumnju: slanje gotovog novca posredstvom društva koje obavlja određene usluge platnog prometa, uključujući i prijenos novca, umjesto korištenja bankovnih računa i usluga poslovnih banaka, obavljanje većeg broja transakcija u manjim iznosima, različite fizičke osobe iz različitih zemalja u svojstvu primatelja novčanih sredstava.

Moguća poveznica s predikatnim kaznenim djelima: krijumčarenje ljudi, trgovanje ljudima, međunarodna prostitucija.

2.7. PRIJEVARE VEZANE ZA TRGOVANJE VALUTAMA NA DEVIZNOM TRŽIŠTU

2.7.1. PRIMJER 1:

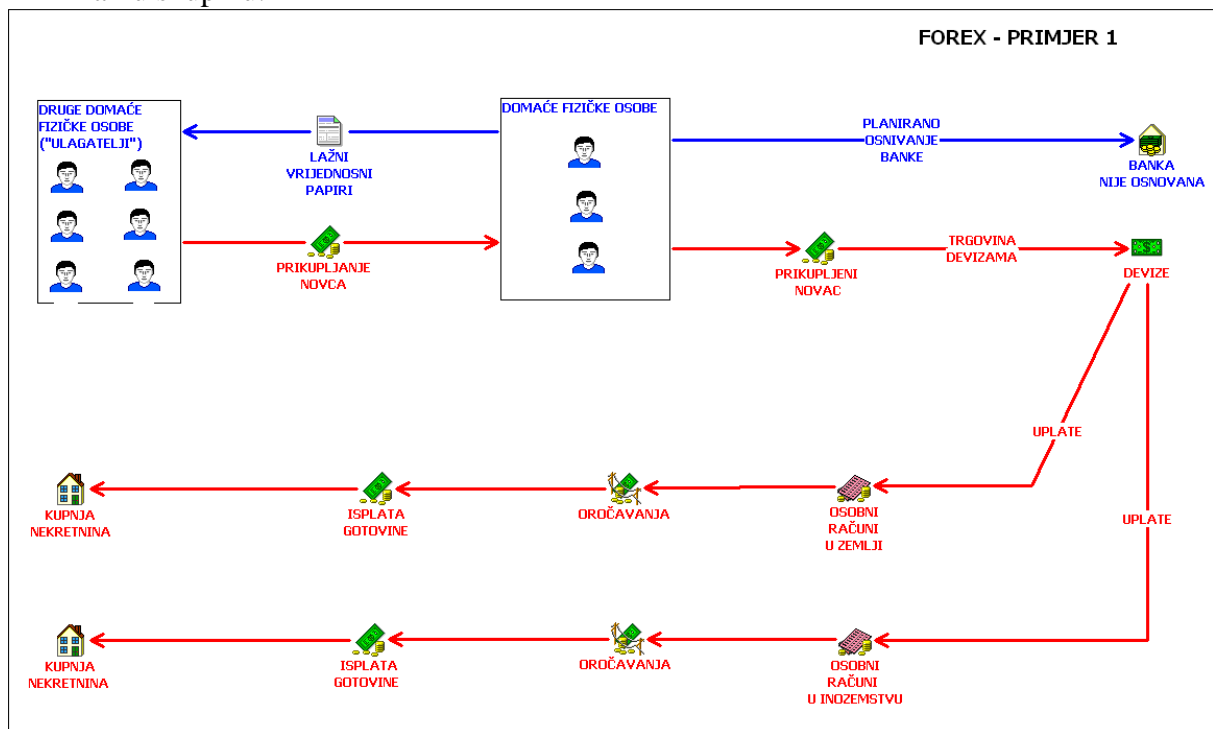
Tijekom određenog vremenskog razdoblja nekoliko domaćih fizičkih osoba prikupljaju novčana sredstva od drugih domaćih fizičkih osoba (uplate od nekoliko tisuća do nekoliko stotina tisuća EUR) u svrhu osnivanja banke u većinskom stranom vlasništvu u RH.

Banka nije osnovana, a prikupljena novčana sredstva su djelomično korištena za trgovinu devizama. Nekim fizičkim osobama koje su uložile novčana sredstva u osnivanje banke, uručeni su vrijednosni papiri koji su trebali biti unovčeni, međutim za iste je utvrđeno da su lažni odnosno bezvrijedni.

U najvećem dijelu prikupljena novčana sredstva deponirana su na osobne račune u zemlji i inozemstvu, oročavana, prenošena s jednog računa na drugi, podizana u značajnim iznosima u gotovini i korištena za kupnju nekretnina u RH.

Razlozi za sumnju: velik broj uplata u manjim iznosima ispod zakonskog praga tijekom kraćeg vremenskog razdoblja te isplate većih iznosa.

Moguća poveznica s predikatnim kaznenim djelima: prijevarena, udruživanje u organiziranu kriminalnu skupinu.

2.7.2. PRIMJER 2:

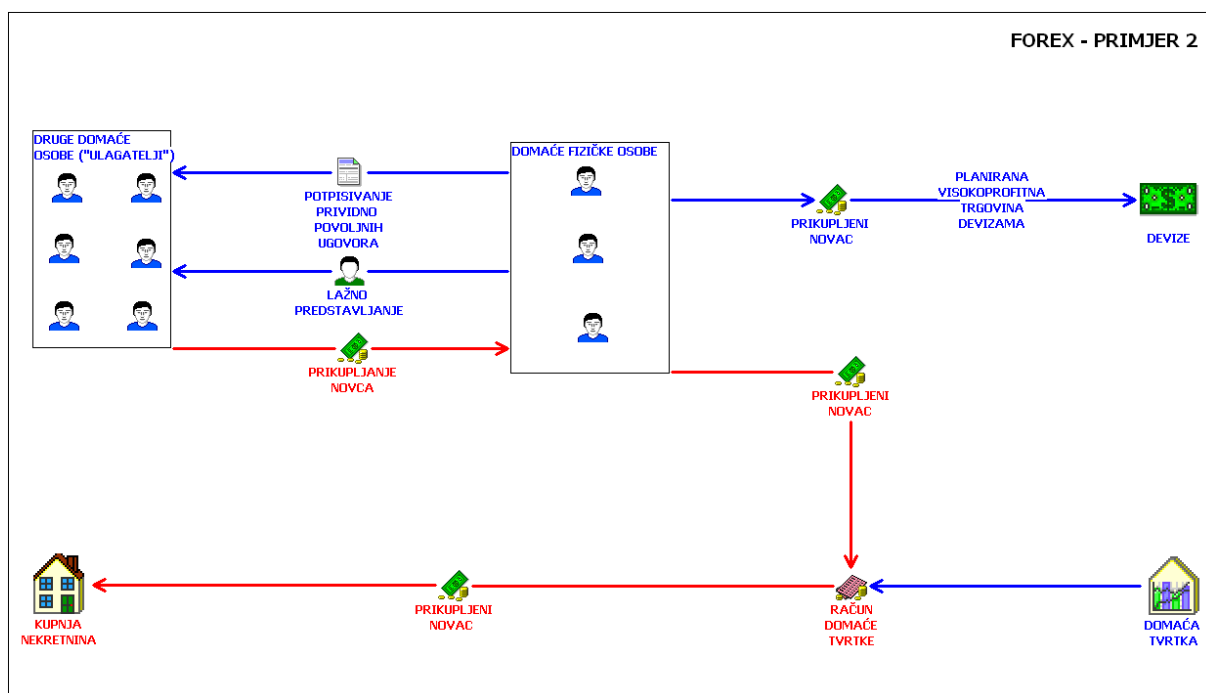
Tijekom određenog vremenskog razdoblja nekoliko domaćih fizičkih osoba putem dvije domaće pravne osobe prikupljaju novčana sredstva od drugih domaćih fizičkih i pravnih osoba i to sa svrhom da će prikupljena novčana sredstva biti korištena za trgovinu devizama koje trgovanje ulagačima donosi značajan profit. Iste domaće fizičke osobe prezentirale su se ulagačima kao brokeri i financijski stručnjaci, svjesno im pri tome obećavajući veliku dobit od takvog ulaganja, iako su znali da je ostvarenje takve dobiti nemoguće.

Prikupljajući značajne novčane iznose, iste domaće fizičke osobe zaključivale su s ulagačima ugovore o očuvanju i povećanju vrijednosti sredstava kojim ugovorima je bilo određeno da je predmet ugovora ulaganje u kapital domaće pravne osobe. Isti ugovori zaključivali su se u cilju stvaranja privida ozbiljnog i sigurnog poslovanja.

Prikupljena novčana sredstva u jednom su dijelu putem domaće pravne osobe iskorištena za kupnju nekretnina i pokretnina, te su djelomično deponirana i na račune drugih fizičkih osoba s kojima su isti povezani rodbinskim ili nekim drugim vezama (poslovnim, prijateljskim i sl.).

Razlozi za sumnju: polaganje gotovine u većim iznosima na bankovne račune, korištenje bankovnih računa fizičkih osoba iz rodbinskih i drugih veza.

Moguća poveznica sa predikatnim kaznenim djelima: prijevara, udruživanje u organiziranu kriminalnu skupinu.

2.8. KREDITNE LINIJE

2.8.1. PRIMJER 1:

Nekoliko domaćih fizičkih osoba osnivaju domaću pravnu osobu, a kao temeljni kapital ulažu vlastite nekretnine. Nakon toga u korist deviznih računa istih domaćih fizičkih osoba izvršene su doznake iz inozemstva u visokim iznosima po nalogu inozemne tvrtke iz off shore financijskog centra iz države X, a koju tvrtku administrativno vodi odvjetničko društvo iz države X.

U međuvremenu, osnivač/vlasnik domaće pravne osobe postaje ista inozemna tvrtka iz off shore financijskog centra iz države X te se na poslovnim udjelima (koji se sastoje u nekretninama) iste domaće pravne osobe, upisuje založno pravo u korist inozemne banke kao založnog vjerovnika, a temeljem ugovora o kreditnom poslu s inozemstvom.

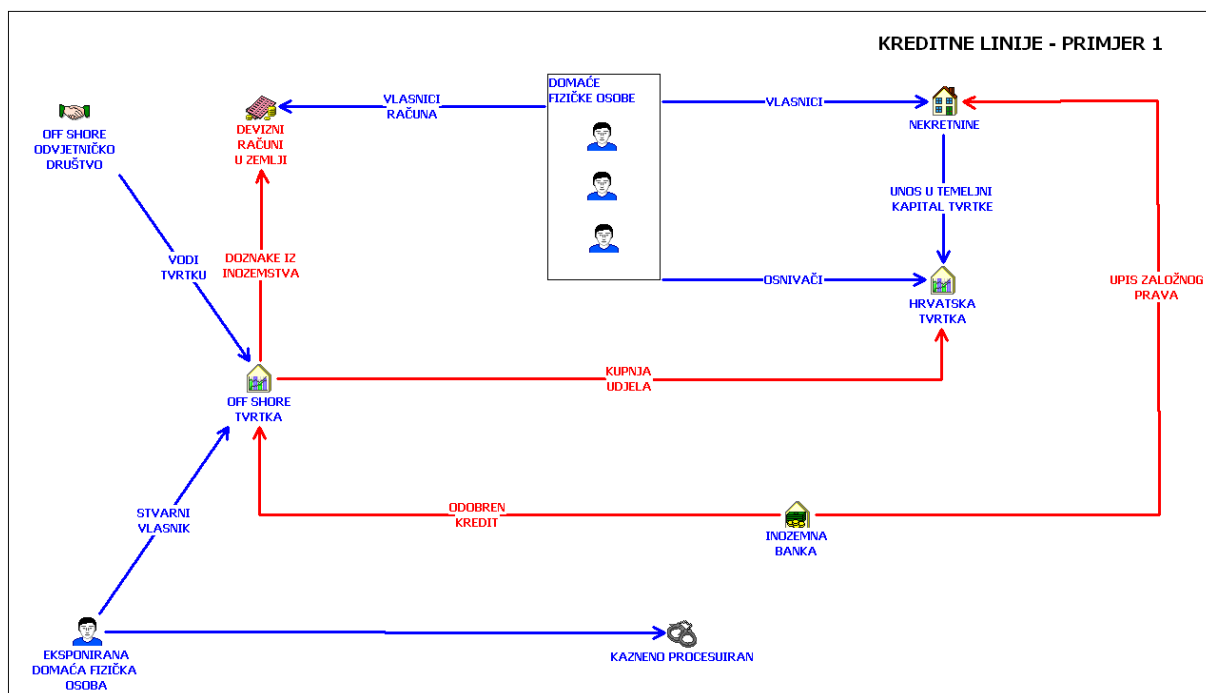
Dakle, proizlazi da je inozemna banka odobrila kredit inozemnoj tvrtki iz off shore financijskog centra iz države X, a koja inozemna tvrtka je potom ista novčana sredstva koristila za kupnju poslovnih udjela hrvatske tvrtke, a koji poslovni udjeli se sastoje od nekretnina.

Isto odvjetničko društvo iz države X administrativno upravlja brojnim drugim off shore tvrtkama osnovanim na istoj adresi u državi X, koje off shore tvrtke doznaju novčana sredstva u RH.

Stvarni vlasnik brojnih off shore tvrtki je domaća fizička osoba, koja je u međuvremenu kazнено procesuirana.

Razlozi za sumnju: doznake iz inozemstva iz off shore financijskog centra po nalogu off shore tvrtke.

Moguća poveznica sa predikatnim kaznenim djelima: zlouporaba položaja i ovlasti, druga koruptivna kaznena djela.

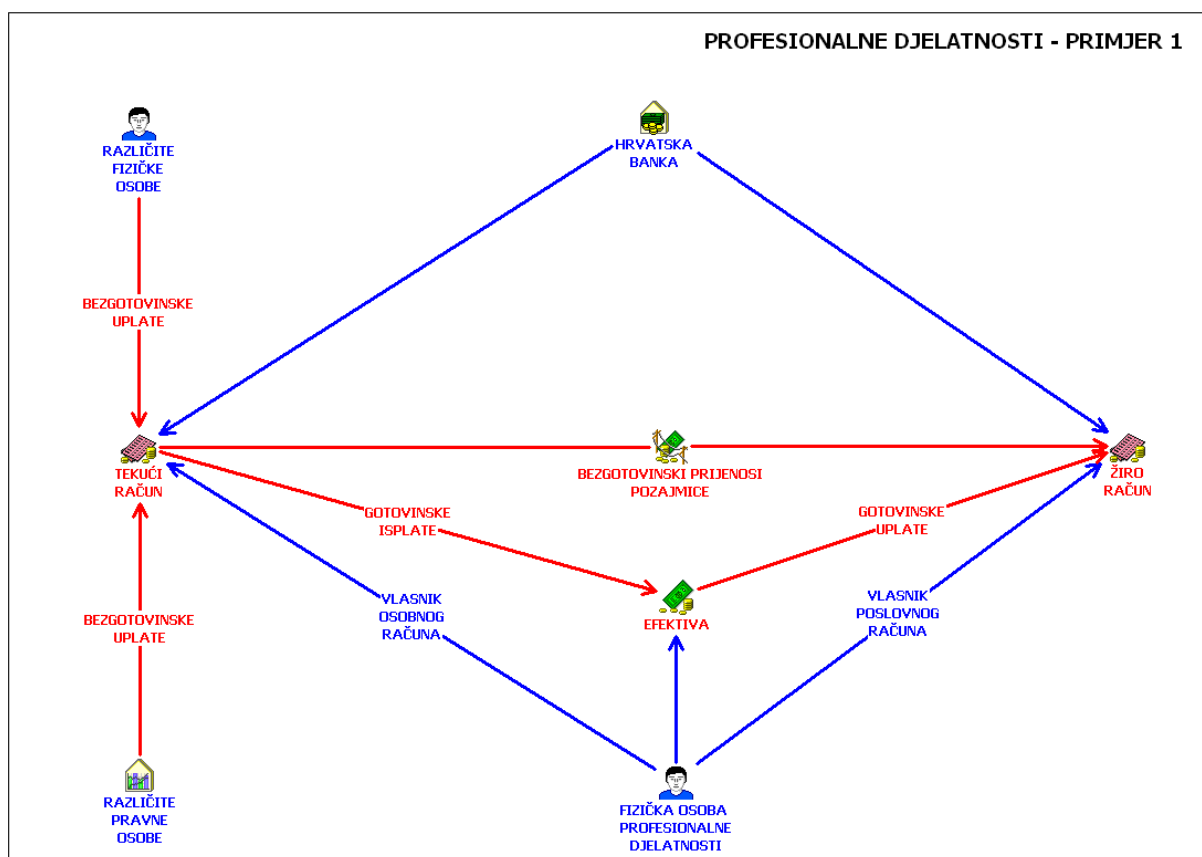
2.9. PROFESIONALNE DJELATNOSTI

2.9.1. PRIMJER 1:

U korist tekućeg računa domaće fizičke osobe koja obavlja profesionalnu djelatnost³ vrše se uglavnom bezgotovinske uplate po nalogu pravnih i fizičkih osoba. Kod iste banke ista domaća fizička osoba ima otvoren i poslovni žiro račun kao osoba koja obavlja profesionalnu djelatnost. S tekućeg računa vrše se gotovinske isplate, nakon čega se ista sredstva uplaćuju u korist žiro računa, ili se novčana sredstva sa tekućeg računa bezgotovinski prenose u korist žiro računa kao pozajmica.

Razlozi za sumnju: korištenje tekućeg računa u poslovne svrhe.

Moguća poveznica s predikatnim kaznenim djelima: utaja poreza kao posljedica korištenja tekućeg računa u poslovne svrhe u cilju neevidentiranja stvarno ostvarenog prihoda.

³ Članak 3. točka 9. Zakona: osobe koje obavljaju profesionalne djelatnosti jesu pravne i fizičke osobe koje djeluju u okviru svojih profesionalnih djelatnosti, a to su: odvjetnik, odvjetničko društvo, javni bilježnik, revizorsko društvo, samostalni revizor, fizičke i pravne osobe koje obavljaju računovodstvene usluge i usluge poreznog savjetovanja.

2.9.2. PRIMJER 2:

Fizičke osobe koje obavljaju profesionalnu djelatnost vrlo često sudjeluju u postupcima osnivanja domaće pravne osobe, a temeljem punomoći, pri čemu su osnivači iste domaće pravne osobe strane fizičke ili strane pravne osobe – off shore tvrtke.

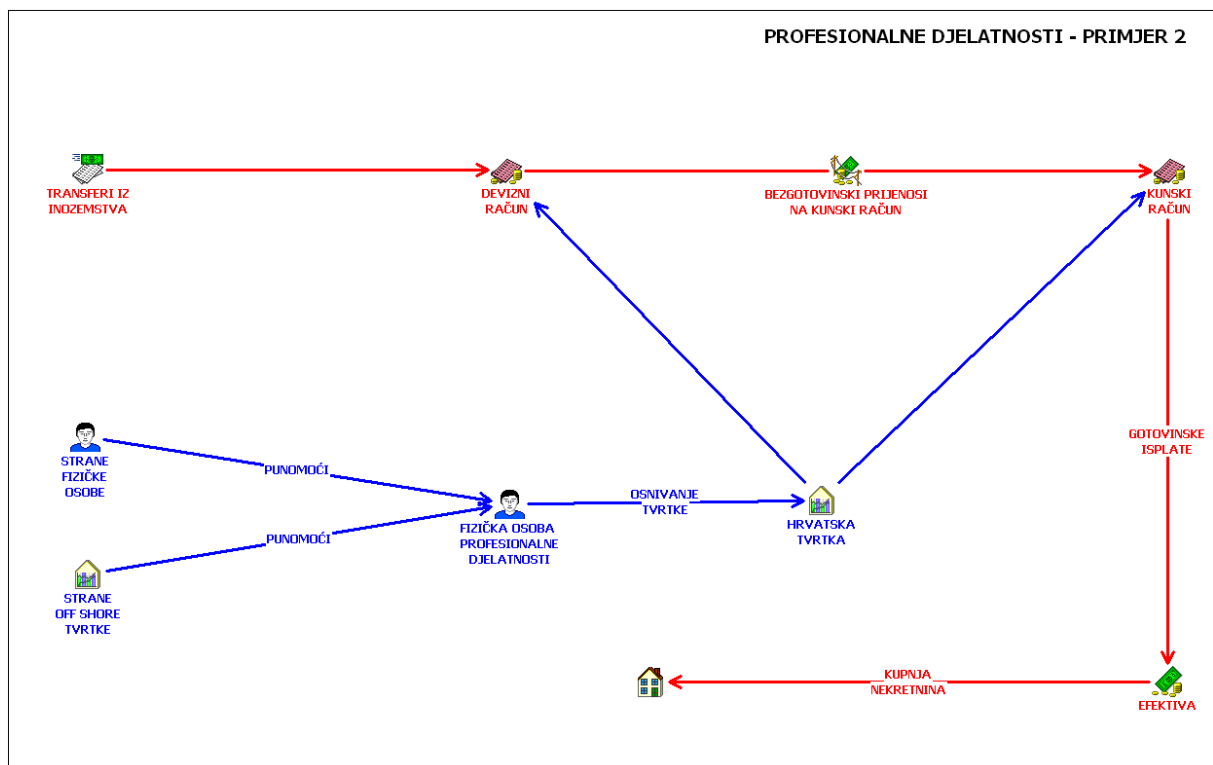
Tako osnovane domaće pravne osobe su u funkciji isključivo kupnje nekretnina i nemaju drugih poslovnih aktivnosti.

Tijekom određenog vremenskog razdoblja izvršavane su visoke i učestale uplate – doznake iz inozemstva u korist deviznog računa tako osnovane domaće pravne osobe. Neposredno nakon izvršene uplate, dio novčanih sredstava se prenosi na kunski račun iste domaće pravne osobe, te potom podiže u gotovini. Takvim gotovinskim novčanim sredstvima najvjerojatnije su izvršena plaćanja hrvatskim fizičkim osobama od kojih su domaće pravne osobe kupile nekretnine.

Nekretnine pravne osobe ne koriste se u poslovne svrhe, već u privatne svrhe vlasnika pravne osobe.

Razlozi za sumnju: visoke i učestale doznake iz inozemstva tijekom duljeg razdoblja, nakon kojih slijede isplate u gotovini.

Moguća poveznica sa predikatnim kaznenim djelima: utaja poreza.

3. SLUČAJEVI PRANJA NOVCA – PRIMJERI IZ TUZEMNE PRAKSE

3.1. Sumnjive transakcije povezane s doznakama u i iz inozemstva po nerezidentnom računu off shore tvrtke pri čemu je predikatno kazneno djelo financijske prijevare počinjeno u inozemstvu

Kako financijsko–obavještajna jedinica RH (Ured) rješava slučaj sa sumnjom na pranje novca:

Shematski prikaz slučaja pokazuje što Ured poduzima kroz analitičko-obavještajnu obradu sumnjivih transakcija u okviru konkretnog slučaja sa sumnjom na pranje novca, a prije prosljeđivanja slučaja na daljnje postupanje nadležnim tijelima. Shema pokazuje koliko mogu biti kompleksni i složeni slučajevi sa sumnjom na pranje novca. U prikazanom slučaju su konkretne pojedinosti promijenjene ili izbrisane zbog sigurnosnih razloga kao i zaštite osobnih podataka sudionika slučaja.

SLUČAJ «LTD»

Slučaj «LTD» sa sumnjom na pranje novca: sumnjive transakcije povezane s transferima u/iz RH preko nerezidentnih računa off shore tvrtke LTD. Ukupna vrijednost transakcija 2.000.000,00 USD

U ovom je slučaju je obveznik (banka) Uredu prijavila sumnjive transakcije povezane s transferima u/iz RH preko nerezidentnih računa otvorenih u dvije banke u RH od strane off shore tvrtke LTD.

Analizom transakcija i drugih podataka pribavljenih od izvora u RH i od stranih financijsko-obavještajnih jedinica Ured je potvrdio sumnju banke da u konkretnom slučaju postoji sumnja na pranje novca.

Inicijalizacija slučaja:

Predmet je iniciran temeljem obavijesti sumnjivim transakcijama koje je Uredu dostavila banka X iz RH za loro i nostro doznake koje su izvršavane preko nerezidentnog bankovnog računa off shore tvrtke LTD u istoj banci.

Postupanje Ureda: analitičko-obavještajni rad Ureda:

Ured je utvrdio da je off shore tvrtka **LTD** na svoj nerezidentni račun primala devizne doznake iz inozemstva u ukupnom iznosu od cca 2,0 milijuna USD (iz SAD-a, Švedske, Švicarske, Danske, Norveške, Njemačke, Cipra, Rep. Irske, Luxemburga, Vel. Britanije, Nizozemske, Sjeverne Irske, Francuske, Izraela i Ujedinjenih Arapskih Emirata) od više fizičkih i pravnih osoba (među kojima su bile i značajne doznake od fizičke osobe **AB** američkog državljanina). Potom je fizička osoba **AB** doznacavala navedena sredstva na račune više fizičkih i pravnih osoba u više zemlja (u SAD, Kanadu, Španjolsku, Vel. Britaniju, Švicarsku, Monako, Južnoafričku Republiku, Dominikansku Republiku, St. Kitts & Nevis i Bahame).

Nakon kraćeg vremena off shore tvrtka **LTD** je otvorila još jedan nerezidentni račun kod druge hrvatske banke **Y** preko kojega na istovjetan način, putem loro i nostro doznaka, transferira sredstva u prethodno navedene zemlje.

Osim toga utvrđeno je da je banci **X** off shore tvrtka **LTD** povjerila dionice tvrtke sa sjedištem u **RH** na skrb koje je stekla u inozemstvu. Po nalogu off shore tvrtke **LTD** banka **X** prodaje dionice na domaćem tržištu vrijednosnih papira i tako ostvarena kunska sredstva odmah konvertira u **USD** i odobrava nerezidentni račun off shore tvrtke **LTD**. Nakon toga off shore tvrtka **LTD** daje nalog za transfer tih sredstva u inozemstvo.

Suradnjom s inozemnim uredima (financijsko obavještajnim jedinicama) (FIU Austrije, FIU SAD, FIU Švicarske) i Interpolom (IP BERN, IP BEČ, IP LONDON, IP WASHINGTON, IP WIESBADEN, IP COPENHAGEN) utvrđeno je da je fizička osoba **AB** osumnjičena za pranje novca i tešku krađu u SAD-u, te da je za njom izdan odgovarajući nalog za uhićenje. U Velikoj Britaniji se provodi istražni postupak protiv fizičke osobe **AB** zbog investicijskih prijevара, dok njemačke i švicarske vlasti istražuju istu osobu zbog sumnje u pranje novca.

Rezultat aktivnosti UREDA: obavješćivanje Državnog odvjetništva RH-a o slučaju

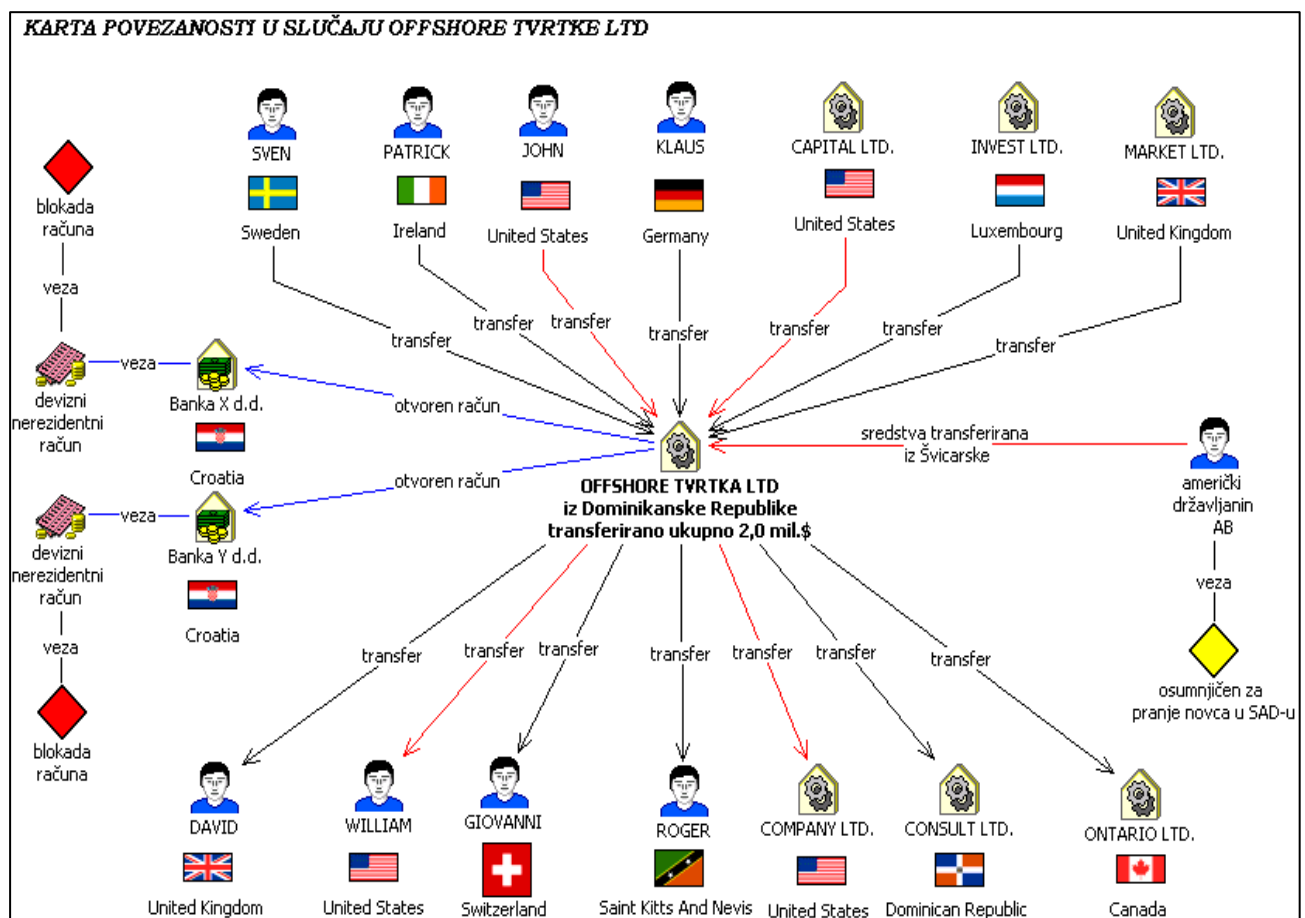
Analizirajući prikupljene podatke Ured je sukladno svom zakonskom ovlaštenju u najpovoljnijem trenutku (kada je saldo na računima bio najviši) izdao pisani nalog bankama **X** i **Y** za privremenu odgodu (blokadu) obavljanja sumnjivih transakcija s nerezidentnih računa off shore tvrtke **LTD** (na 72 sata) i istovremeno slučaj zajedno s nalogom za blokadom sumnjivih transakcija dostavio na daljnje nadležno postupanje Državnom odvjetništvu **RH**, jer su prema mišljenju Ureda, obavljene transakcije upućivale na pranje novca i financijske prijevare. Državno odvjetništvo **RH** je uputilo prijedlog za blokiranjem novčanih sredstava istražnom sucu.

Istražni sudac Županijskog suda u Zagrebu je svojim Rješenjem naložio banci **X** i **Y** obustavu i odgodu izvršenja financijskih transakcija po nerezidentnim računima off shore tvrtke **LTD** u ukupnom iznosu cca 360.000 **USD**.

Karakteristike slučaja: razlozi za sumnju na pranje novca

- za pranje novca se koriste "mostni" računi preko kojih se samo vrši transfer sredstava iz jedne države u drugu da bi se stekao privid legalnosti transakcija;
- off shore tvrtka **LTD** prima doznake na nerezidentne račune u bankama u **RH** najčešće od pravnih i fizičkih osoba iz SAD odnosno tako primljena sredstva najčešće doznačuje pravnim i fizičkim osobama u SAD i Kanadu (nelogične i ekonomski neopravdane transakcije jer se isto može učiniti transferom unutar SAD ili direktnom doznakom u Kanadu);
- off shore tvrtka **LTD** povremeno doznačava sredstva sa svojih nerezidentnih računa otvorenih u bankama u **RH** na svoje račune otvorene u bankama u drugim državama kao npr. u Dominikansku Republiku ili u SAD;
- tvrtke koje otvaraju nerezidentne ("mostne" račune ili koje doznačavaju i primaju sredstva preko takvih računa su obično osnovane (registrirane) u off shore zonama i nemaju uspostavljene poslovne odnose s gospodarskim tvrtkama države u kojoj je račun otvoren;

- uobičajeno je da loro doznake (doznake iz inozemstva) na račun stižu u usitnjenim doznakama jednih fizičkih i pravnih osoba, dok se nostro doznakama (doznakama u inozemstvo) okrupnjena sredstva transferiraju drugim fizičkim i pravnim osobama;
- u pranje novca i prijevare je uobičajeno uključeno više fizičkih i pravnih osoba i banaka u različitim državama, a imena fizičkih osoba kojima se koriste u slučaju pranja novca i prijevara su često izmišljena (obično sadrže dva imena i prezime, odnosno više imena i prezimena) ili se koriste imena ljudi koji su spremni za male provizije dati svoje račune na korištenje.
- **prema podacima inozemnih finansijsko-obavještajnih jedinica fizička osoba AB (koja je doznačavala sredstva na nerezidentni račun off shore tvrtke LTD) osumnjičena je za pranje novca i finansijske prijevare u inozemstvu i za njom je raspisana tjeralica.**

3.2. Sumnjive transakcije iz off shore zone na ime kredita

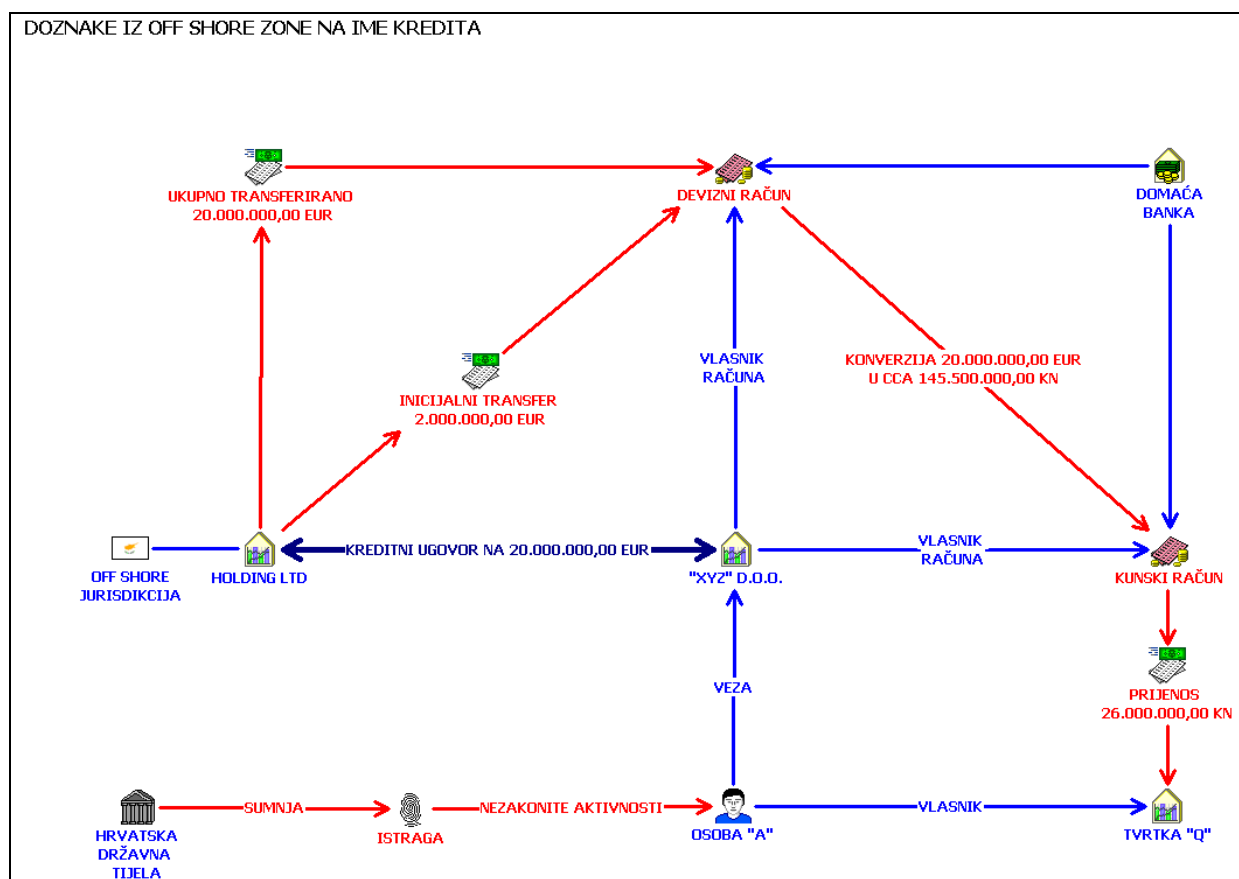
Sumnjive transakcije povezane s doznakom novčanih sredstava (svrha doznake: kredit) iz off shore zone (Cipar) u korist hrvatske tvrtke u iznosu od 20 milijuna EUR.

Karakteristike slučaja:

- doznake iz off shore zone sa svrhom: kredit;
- značajni iznosi novčanih sredstava;
- sudionici i ranije bili predmet obrade Ureda;
- sudionike se povezuje sa nezakonitim aktivnostima;
- međunarodna suradnja Ureda.

Rezultat postupanja:

Ured je slučaj dostavio na daljnje postupanje Državno odvjetništvu RH i Financijskom inspektoratu.

3.3. Sumnjive transakcije povezane s doznakom u inozemstvo za koja sredstva se sumnja da potječu od prometa narkotika u inozemstvu (2,5 mil USD) pri čemu je predikatno kazneno djelo stavljanja u promet narkotika počinjeno u inozemstvu

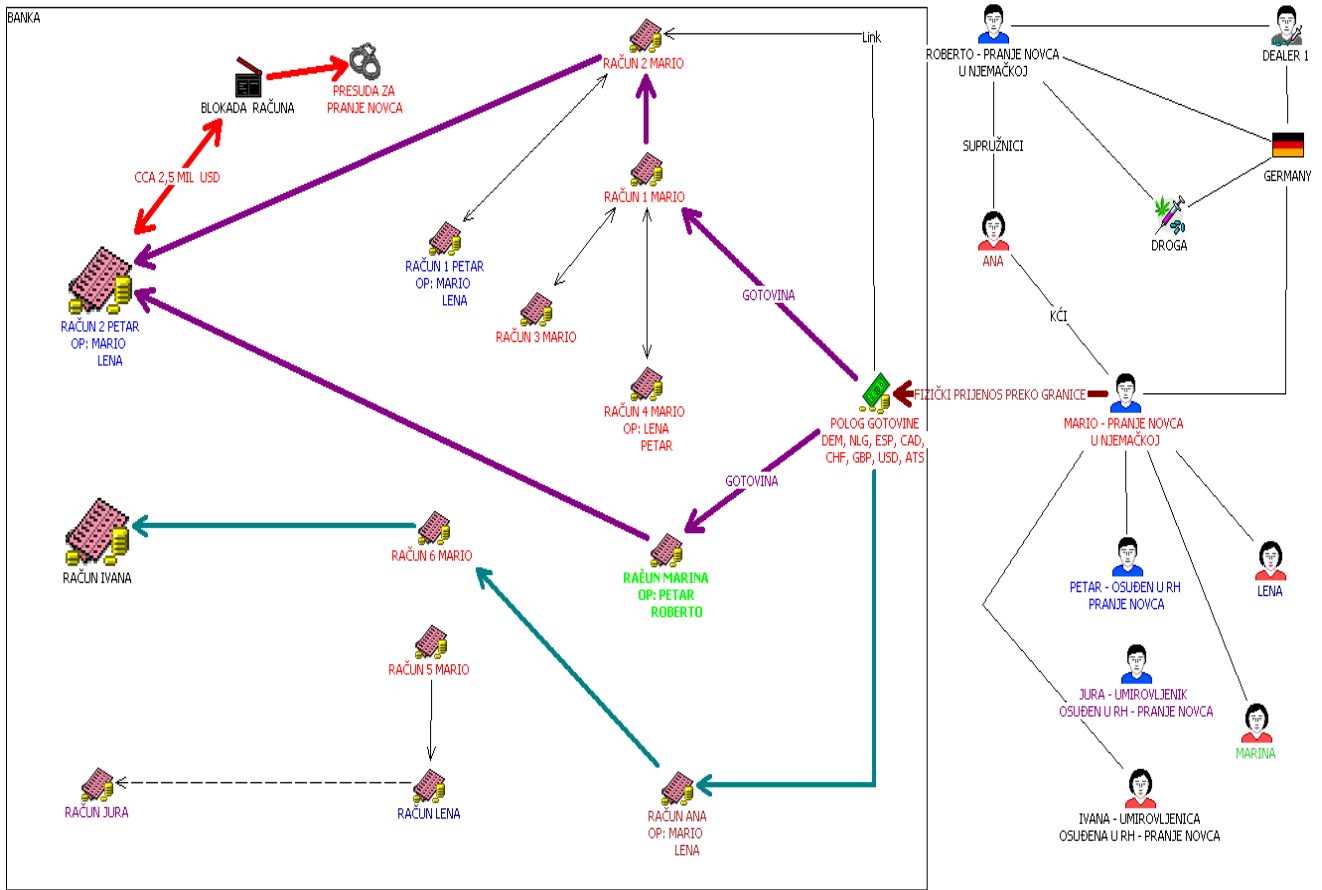
SLUČAJ «GERMANY»

Karakteristike slučaja:

- doznakom u inozemstvo transferirana su novčana sredstva po nalogu stranog državljanina iz hrvatske banke u inozemstvo u korist računa kćerke nalagodavatelja otvorenog u inozemstvu;
- postoji sumnja da je predmetni nalagodavatelj umiješan u počinjenje kaznenog djela stavljanja u promet narkotika u inozemstvu;
- evidentiran je i fizički prijenos stranih novčanih sredstava preko državne granice;
- evidentirani su i polozi strane efektive u različitim valutama u dužem vremenskom razdoblju u korist računa otvorenog u jednoj hrvatskoj banci, a koja su u trenutku izvršavanja navedenih pologa konvertirana u druge valute te potom kratkoročno oročavana;
- nakon razoročavanja, sredstva su uplaćivana na račune drugih fizičkih osoba, među kojima je bilo dvoje umirovljenika;
- navedene fizičke osobe nisu imale evidentiranih primanja, niti pokriće da novčana sredstva na njihovim računima potječu iz legalno obavljanih djelatnosti u RH (npr. prihod od prodaje nekretnina).

Rezultat postupanja:

- Ured je o sumnjivim transakcijama obavijestio Državno odvjetništvo RH s prijedlogom za blokadu izvršenja sumnjive/sumnjivih transakcija, temeljem čega je otvorena istraga, te je na prijedlog Ureda i Odvjetništva, istražni sudac donio rješenje o blokadi sredstava u iznosu od preko 2,5 milijuna USD.
- pravomoćnom sudskom presudom izrečene su kazne za kazneno djelo iz čl. 279. KZ RH te oduzimanje preko 2,5 milijuna USD.

3.4. Sumnjive transakcije povezane s dokapitalizacijom financijske institucije od strane inozemnih ulagača (5 mil. EUR) pri čemu je predikatno kazneno djelo počinjeno u inozemstvu

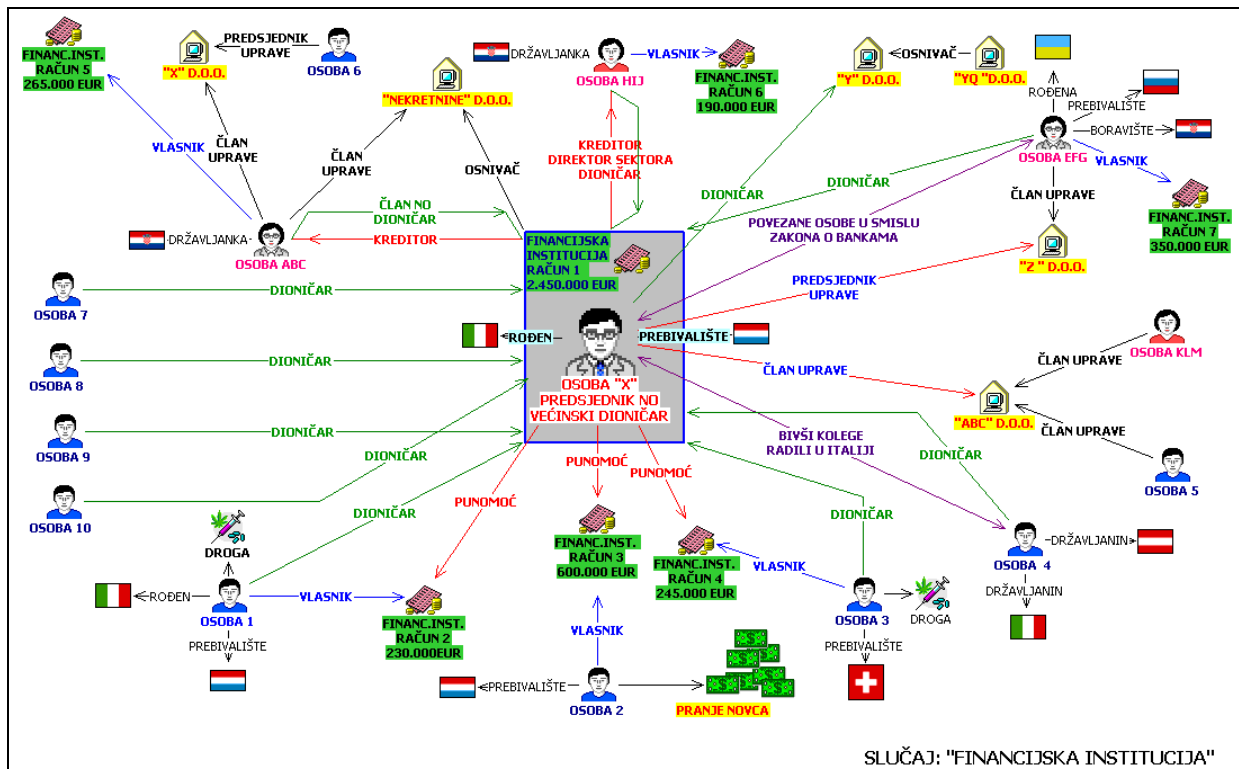
SLUČAJ “FINANCIJSKA INSTITUCIJA”

Karakteristike slučaja:

- slučaj je iniciran temeljem obavijesti dostavljene Uredu od strane obveznika o doznakama iz inozemstva na devizne račune povezanih stranih i domaćih fizičkih osoba, a radi dokapitalizacije «financijske institucije XY»;
- doznake iz inozemstva obavljene su u korist stranih i domaćih fizičkih osoba, a radi kupovine dionica «financijske institucije XY»;
- dvije strane fizičke osobe su u jednoj stranoj državi bili osuđeni za kaznena djela zlouporabe opojnih droga, a jedna osoba, također strani državljanin, bio je pred državnim odvjetnikom svoje države saslušavan radi sumnje na pranje novca, što je u daljnjoj istrazi, potvrđeno od strane Interpola;
- domaće fizičke osobe za koje je Ured zaprimio obavijest o sumnjivim transakcijama zajedno sa stranom fizičkom osobom osnovale su na području koje pokriva «financijska institucija XY» više trgovačkih društava registriranih za trgovinu i promet nekretnina;
- Ured je obaviješten od nadležnog regulatornog tijela da «financijska institucija XY» emitira dionice radi prikupljanja kapitala i preregistracije u banku.

Rezultati postupanja:

- Budući da je postojala sumnja na nezakonit izvor sredstava koja su plasirana u hrvatski financijski sustav, dostavljena je Obavijest o sumnjivim transakcijama Državnom odvjetništvu i MUP-u na daljnje postupanje sa prijedlogom za privremenom blokadom sumnjivih sredstava.
- «financijska institucija XY» preregistrirala se u banku izdavanjem dionica koje je otkupio većinski dioničar D.D. Sredstva iz ovog predmeta premašuju iznos od 5,6 milijuna EUR.

3.5. Sumnjive transakcije povezane s oročavanjem sredstava za koja se sumnja da proizlaze iz krijumčarenja cigareta (cca 4 mil. USD) pri čemu je predikatno kazneno djelo počinjeno u inozemstvu

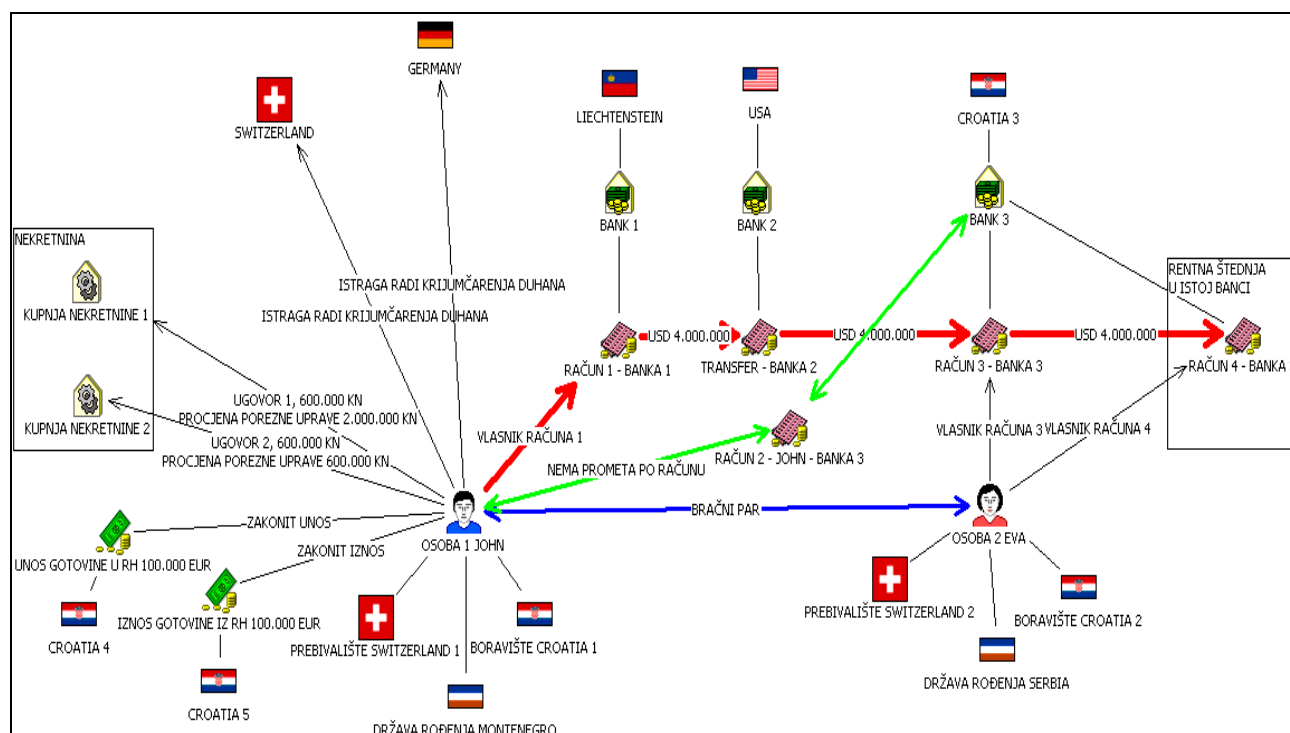
SLUČAJ «PEPS»

Karakteristike slučaja:

- korištenje nerezidentnih osobnih računa,
- nemogućnost povezivanja transakcija sa logičnom ekonomskom pozadinom,
- pozitivni rezultati provjere osoba putem stranih financijsko-obavještajnih jedinica i Interpol-a,
- nalogodavatelj transakcije je u dvije europske države pod istragom zbog pranja novca i krijumčarenja cigareta,
- treća europska država dostavlja obavijest da je osoba pritvorena, te se otvara mogućnost za međunarodnu kazneno pravnu pomoć.

Rezultati postupanja:

- Budući da je postoji direktna indicija da je novac doznačen u financijski sustav RH povezan s kriminalnim aktivnostima navedene fizičke osobe, Ured je dostavio Obavijest o sumnjivim transakcijama Državnom odvjetništvu RH i MUP-u na daljnje postupanje uz prijedlog za zamrzavanjem sredstava i traženje međunarodne kazneno pravne pomoći.

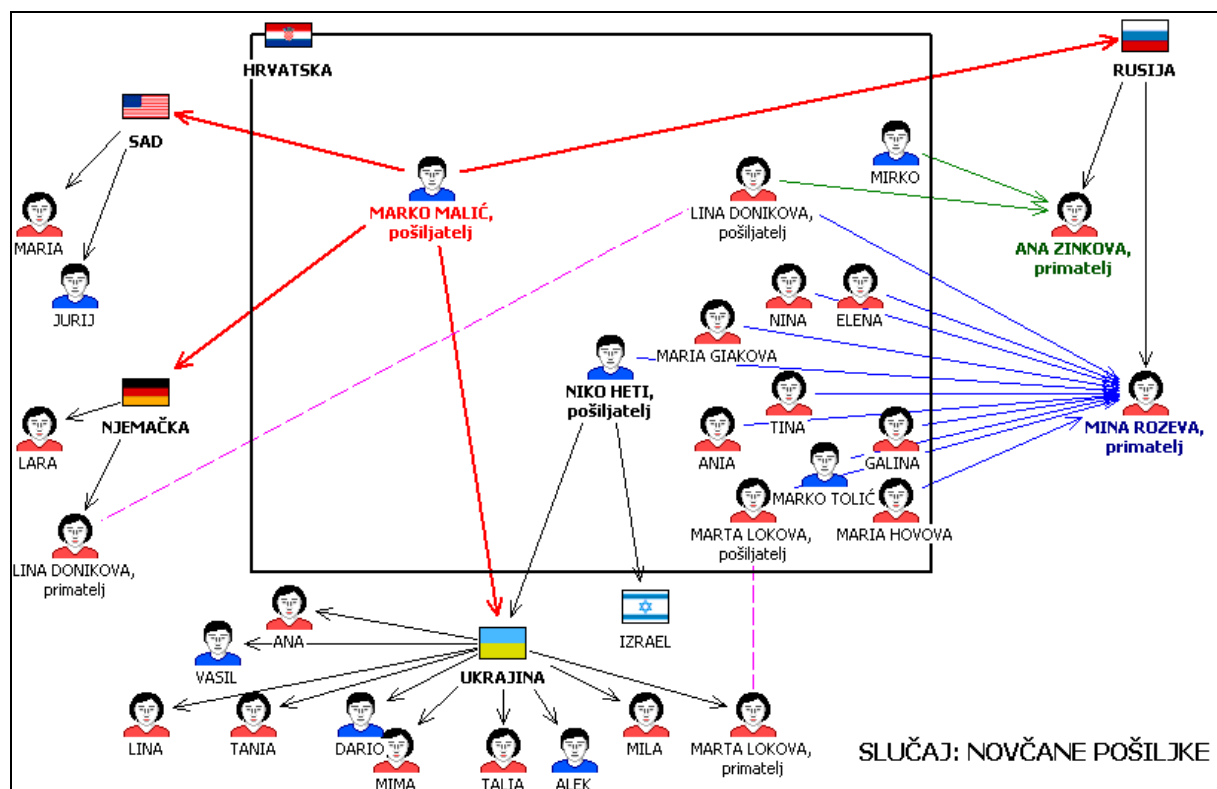

3.6. Sumnjive transakcije povezane sa slanjem novca iz RH, posredstvom društava koja obavljaju određene usluge platnog prometa uključujući i prijenos novca, a u korist većeg broja fizičkih osoba u više zemalja za koji novac postoji sumnja da potječe iz kaznenih djela povezanih sa krijumčarenjem ljudi

SLUČAJ «NOVČANE POŠILJKE»

Karakteristike slučaja:

- brojne gotovinske uplate izvršene su u RH po nalogu različitih fizičkih osoba, a koja novčana sredstva se doznaju posredstvom društava koja obavljaju određene usluge platnog prometa uključujući i prijenos novca, a u korist različitih primatelja u Rusiji, Ukrajini, Njemačkoj i SAD-u;
- za pojedine nalogodavatelje utvrđeno da su učestalo upućivali novčana sredstva nižih iznosa u korist nalogodavatelja iz više stranih država;
- za jednog nalogodavatelja utvrđeno da je evidentiran kao počinitelj kriminalnih aktivnosti zbog protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice;
- financijsko-obavještajna jedinica jedne od država u koju je isti nalogodavatelj upućivao novčana sredstva, dostavila je podatke o sumnjivim transakcijama istog nalogodavatelja i primateljima novčanih sredstava;
- predložena je zajednička istraga nadležnih tijela obje države.

3.7. Sumnjive transakcije povezane sa isplatom gotovine visokih iznosa (cca 39 mil. kn) pri čemu su izvor gotovine doznake iz inozemstava izvršene po nalogu inozemne tvrtke koja je pod istragom zbog sumnje na ilegalne aktivnosti u inozemstvu

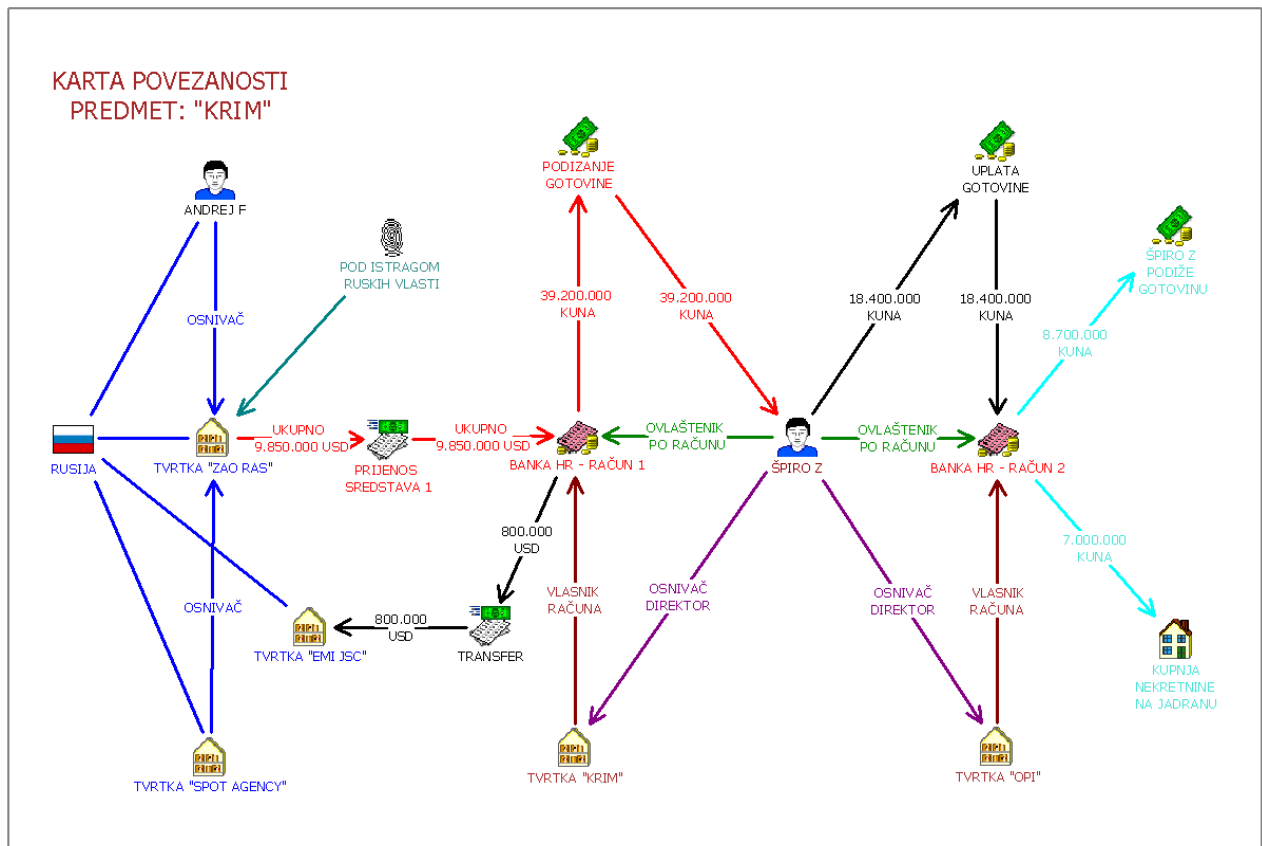
SLUČAJ “CASH “

Karakteristike slučaja:

- priljevi iz inozemstva izvršeni su u korist hrvatske tvrtke po nalogu strane pravne osobe;
- strana pravna osoba koja je doznlačavala sredstva je predmet istrage zbog sumnje u moguće nezakonite aktivnosti, a njeni osnivači su strane fizičke osobe i tvrtka registrirana za poslovanje nekretninama;
- domaća fizička osoba podiže gotovinu sa računa hrvatske tvrtke koja je primatelj novčanih sredstava iz inozemstva, te sa računa još jedne hrvatske tvrtke;
- dio sredstava transferiran je u korist računa pravne osobe u inozemstvu , a jedan dio je uplaćivan na poslovni račun druge hrvatske tvrtke s kojeg su također podizana gotovinska novčana sredstva;
- opseg poslovanja hrvatske tvrtke ne odgovara vrijednosti priljeva iz inozemstva.

Rezultati postupanja:

- obzirom da gotovinska novčana sredstva podignuta s poslovnih računa hrvatskih tvrtki potječu od priljeva iz inozemstva izvršenih po nalogu strane tvrtke koja je u inozemstvu bila pod istragom zbog sumnje na moguće ilegalne aktivnosti , Ured je ocijenio da u svezi istih transakcija postoji sumnja i na moguće pranje novca te o istome obavijestio nadležna državna tijela, a podatke utvrđene analitičkom obradom dostavio i stranoj financijsko- obavještajnoj jedinici te od iste zatražio detaljnije podatke o ishodu istrage koja se vodila protiv strane tvrtke u inozemstvu.

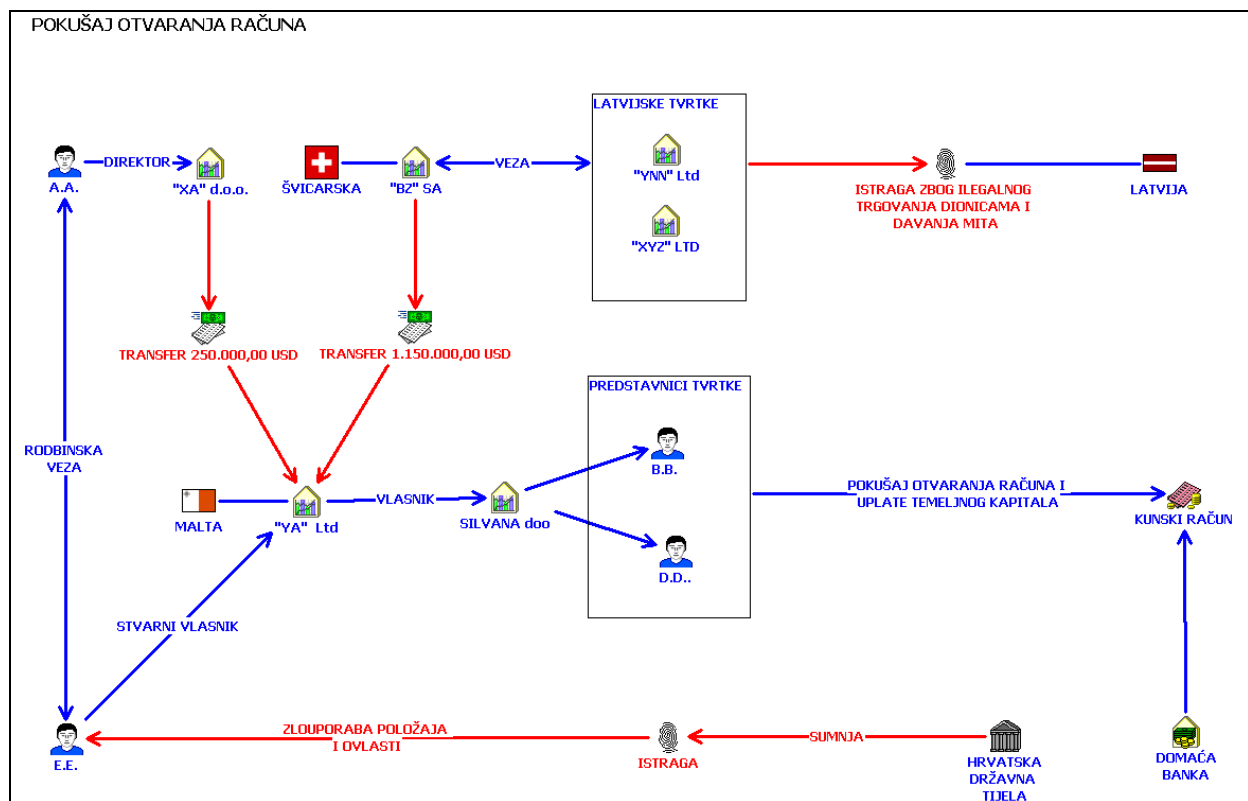
3.8. Sumnjive aktivnosti: pokušaj otvaranja računa pravne osobe uz izbjegavanje propisanog postupka identifikacije

Karakteristike slučaja:

- nemogućnost identifikacije stvarnog vlasnika tvrtke;
- odustajanje od otvaranja računa;
- društva iz off shore zona;
- vlasnik off shore društva hrvatski državljanin;
- informacije o kaznenim djelima sudionika;
- međunarodna suradnja Ureda.

Rezultat postupanja:

Ured je o sumnjivim transakcijama radi daljnjeg postupanja obavijestio Državno odvjetništvo RH.

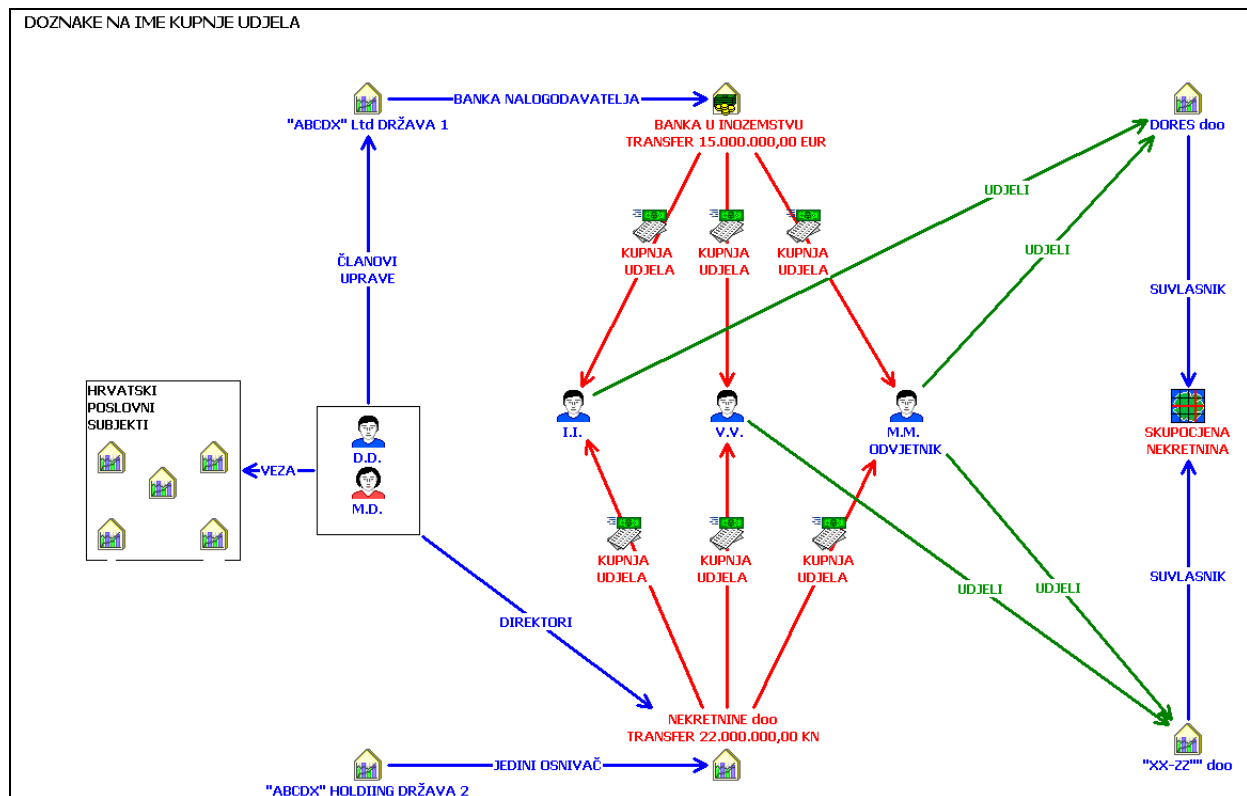
3.9. Sumnjive međunarodne transakcije (cca 15 mil. EUR) na ime kupnje udjela u hrvatskim tvrtkama koje u vlasništvu imaju nekretnine u RH.

Karakteristike slučaja:

- doznake iz off shore zone;
- znatni iznosi novčanih sredstava;
- kupoprodaja udjela;
- vlasništvo nad nekretninama;
- povezanost sudionika sa kaznenim djelima.

Rezultat postupanja:

Ured je o sumnjivim transakcijama radi daljnjeg postupanja obavijestio MUP i Državno odvjetništvo RH.

3.10. Sumnjive transakcije (cca 5,8 mil. EUR) povezane s polaganjem gotovinskih sredstava za koje se sumnja da su prihod nezakonitih aktivnosti

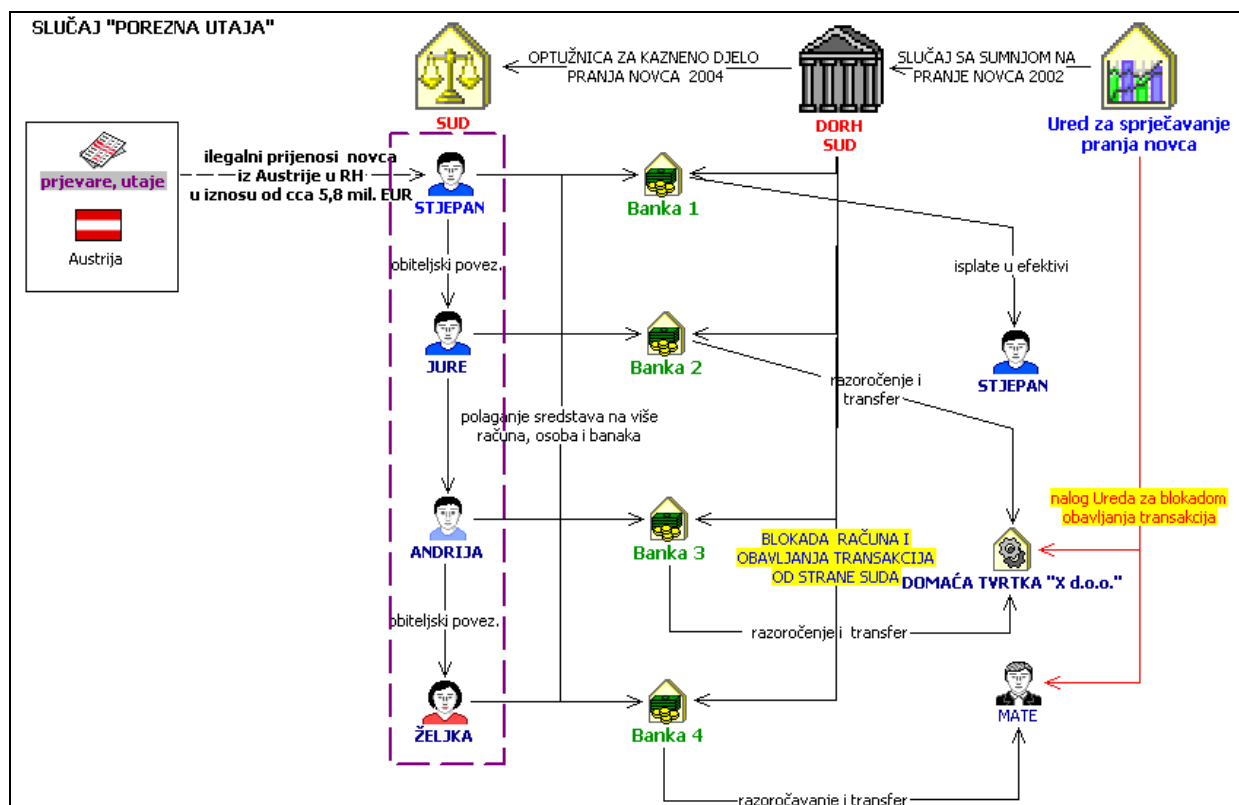
SLUČAJ «POREZNA UTAJA»

Karakteristike slučaja:

- polaganje gotovine u stranoj valuti po nalogu fizičke osobe, hrvatskog državljanina koja po računu nema redovitih primanja i nema poveznica sa gospodarskim subjektima u RH, u korist računa više fizičkih osoba bez jasne ekonomske pozadine;
- učestala oročavanja i razoročavanja i korištenje i drugih oblika štednje;
- punomoć nad većem brojem deviznih računa različitih fizičkih osoba za koje je utvrđeno da su u bliskim rodbinskim vezama i da na računima imaju značajna novčana sredstva;
- učestalo obavljanje financijskih transakcija koje uključuju prijenose, gotovinske uplate nižih iznosa (usitnjavanje) u korist većeg broja računa;
- fizički prijenos novčanih sredstava bez prijave nadležnim carinskim tijelima.

Rezultat postupanja:

- utvrđeno da su sredstva potjecala od porezne utaje temeljem gospodarske aktivnosti koju je predmetna osoba obavljala u drugoj državi;
- Ured je izvršio privremenu obustavu izvršenja svih transakcija na 72 sata po svim računima predmetne fizičke osobe i sa njom povezanih osoba u bankama u kojima su isti imali otvorene račune i istovremeno dostavio Obavijest o sumnjivim transakcijama Državnom odvjetništvu RH, sa prijedlogom blokade sredstava na računima. Podignuta je optužnica za kazneno djelo pranja novca.

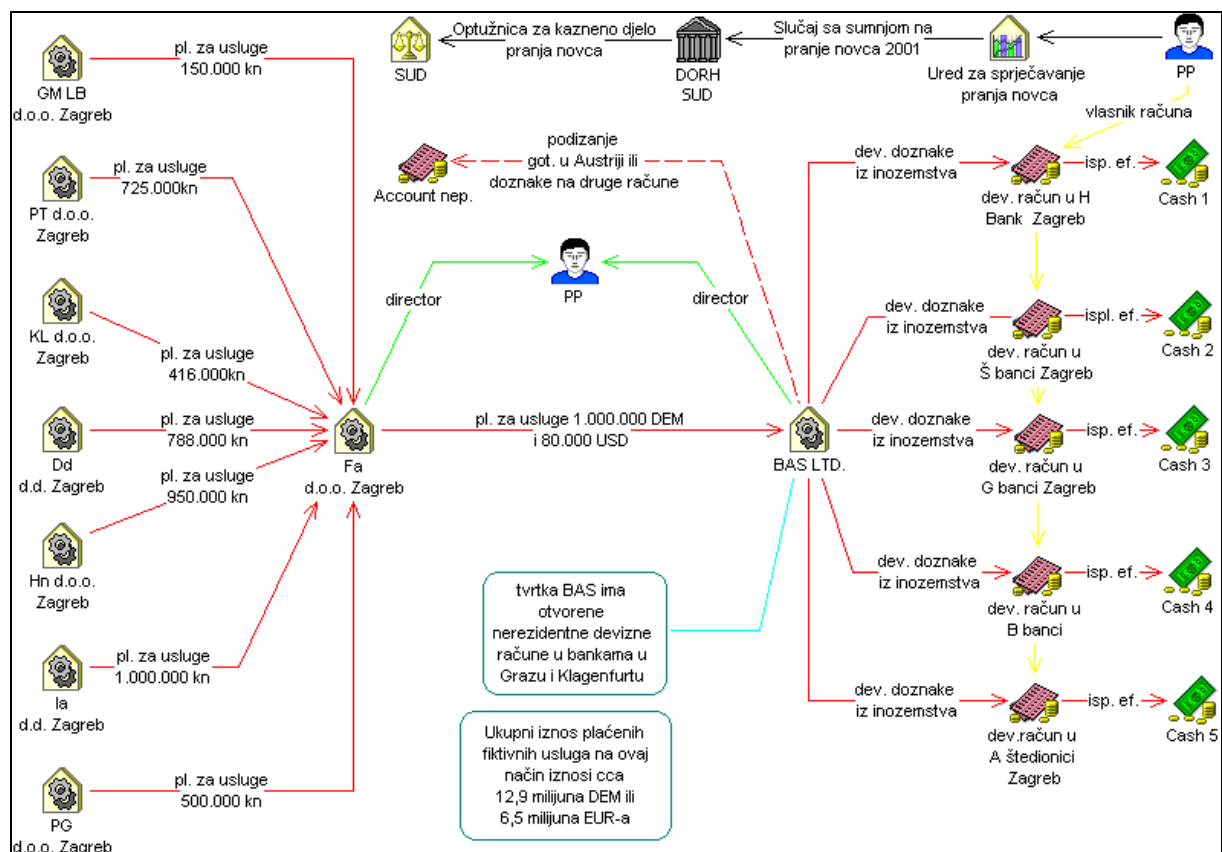
3.11. Sumnjive transakcije (cca 6,5 mil. EUR) povezane sa odljevima sredstava iz financijskog sustava RH po fiktivnim osnovama

SLUČAJ «GRAZ»

Karakteristike slučaja:

- veći broj doznaka u inozemstvo po nalogu domaće tvrtke i preko odgovorene osobe povezanih tvrtki u korist nerezidentnih računa off shore tvrtke otvorenog u drugoj državi;
- plaćanje usluga za koje postoji sumnja da nisu izvršene odnosno da se radi o plaćanju računa za fiktivne usluge;
- povezanost odgovorne osobe u domaćoj tvrtci sa više gospodarskih subjekata u RH;
- veći broj priljeva iz istih banaka iz druge države u kojima je predmetna off shore tvrtka posjedovala nerezidentni račun, a koji priljevi su u popratnoj bankovnoj dokumentaciji označavani kao kreditni poslovi u korist računa tvrtki u kojoj je odgovorna osoba bila ista domaća fizička osoba.

Rezultat postupanja: predmet je proslijeđen nadležnim državnim tijelima na daljnje postupanje.

4. SLUČAJEVI IZ TIPOLOGIJA PRANJA NOVCA IZ INOZEMNE PRAKSE

4.1. SLUČAJEVI VEZANI ZA PROFESIONALNE DJELATNOSTI

(izvor: FATF TIPOLOGIJE i drugi izvori)

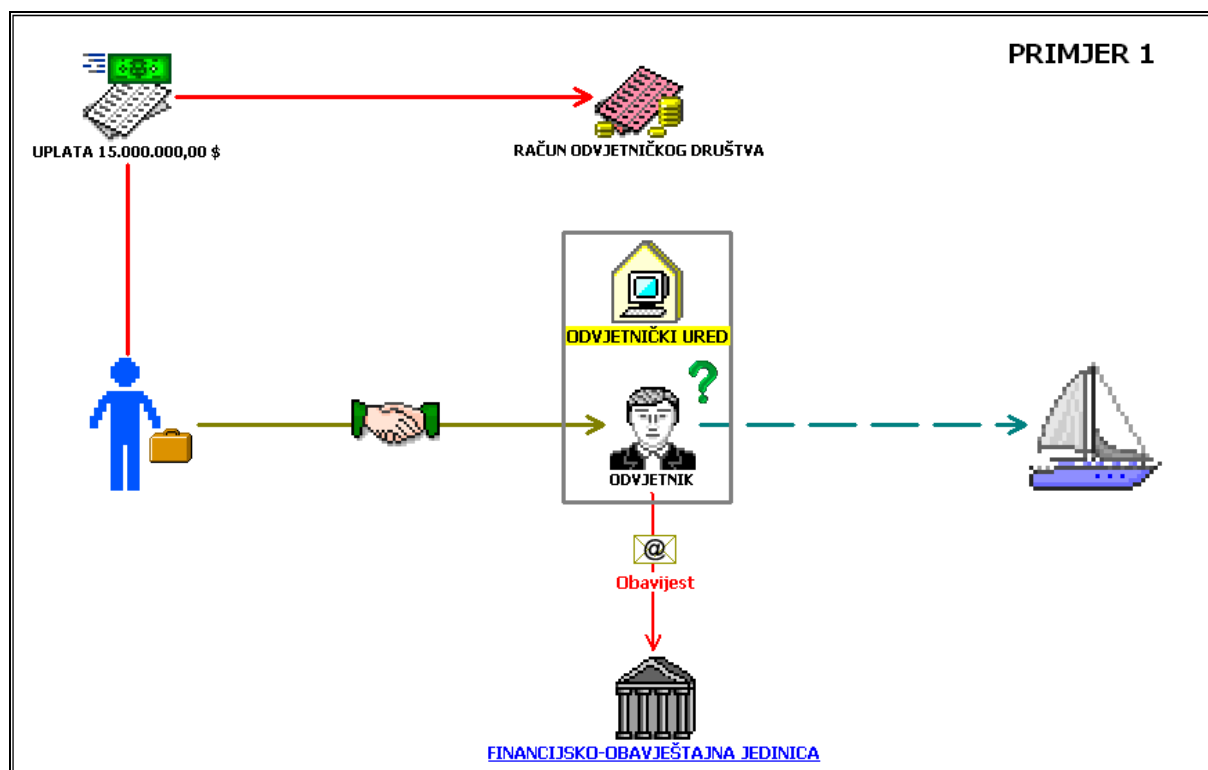
4.1.1. PRIMJER 1:

Fizička osoba – pripadnik kriminalnog miljea s visokim prihodima angažira usluge jednog odvjetničkog društva, predstavlja se kao poslovni čovjek i obrazlaže da želi kupiti luksuzno plovilo. Odvjetničko društvo je slijedom toga angažirano da za klijenta pronađe odgovarajući brod

Ista fizička osoba uplaćuje novčana sredstva, koja predstavljaju prihod stečen počinjenjem kaznenog djela u iznosu od 15 milijuna USD na račun odvjetničkog društva. U iznos je uključena i naknada za odvjetničku uslugu.

(izvor: program CARDS 2003 «Sprječavanje i borba protiv pranja novca»)

Razlozi za sumnju: ovlaštena osoba za sprječavanje pranja novca u odvjetničkom društvu transakciju je ocijenila sumnjivom zbog visokog iznosa, a također je putem tiskovina upoznata sa navodima da je riječ o osobi koja se povezuje sa kriminalnim miljeom, te je o istome obavijestila financijsko-obavještajnu jedinicu u svojoj zemlji.

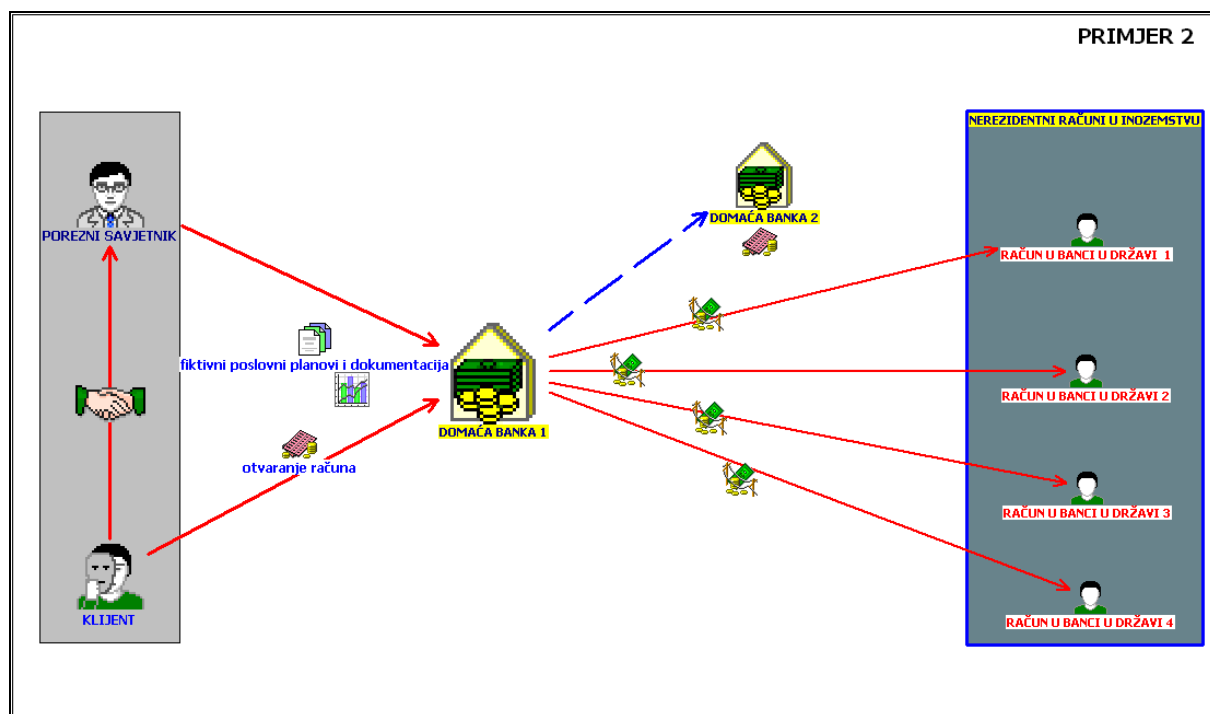
4.1.2. PRIMJER 2:

Porezni savjetnik dovodi novog klijenta u banku, klijent banci prezentira poslovni plan, ali nakon nekog vremena se utvrđuje da se na njegov račun vrše brojne uplate iz inozemstva što nije predviđeno poslovnim planom te da je banci prezentiran fiktivni poslovni plan.

Umjesto da prema poslovnom planu sredstva budu transferirana u banku naznačenu u poslovnom planu, sredstva su transferirana na račune fizičkih osoba u inozemstvu.

(izvor: program CARDS 2003 «Sprječavanje i borba protiv pranja novca»)

Razlozi za sumnju: poslovanje koje nije uobičajeno odnosno koje odstupa od predviđenog.

4.1.3. PRIMJER 3:

Klijent iz jedne europske države priprema projekt s javnim bilježnikom u drugoj europskoj državi, a naručitelj je off shore tvrtka.

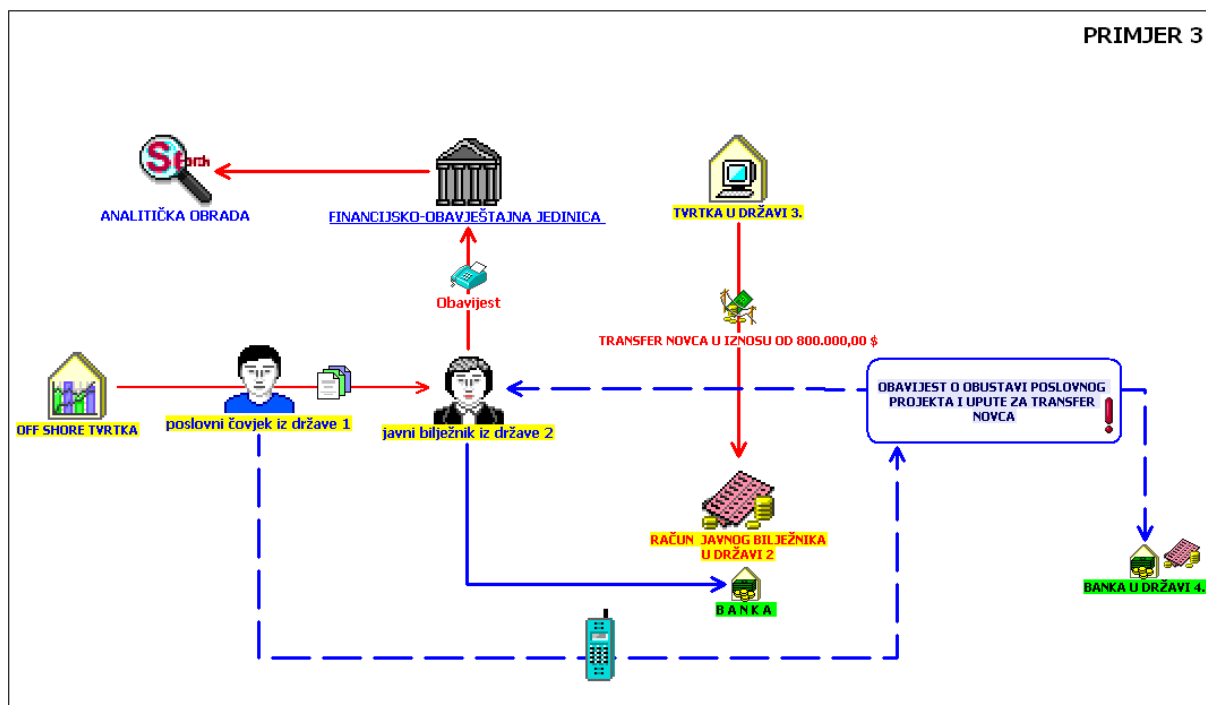
Na račun kod javnog bilježnika uplaćeno je iz treće europske države 800.000,00 €, te je nakon dva dana javni bilježnik obaviješten od svog klijenta da se projekt obustavlja i da pošalje sredstva na račun otvoren u banci u četvrtoj europskoj državi, a sebi uzme naknadu.

Javni bilježnik o tome obavještuje banku, a banka ga savjetuje da to ne postupi po nalogu svojeg klijenta već da o istome obavijesti financijsko-obavještajnu jedinicu.

Da je javni bilježnik transferirao sredstva po nalogu klijenta vjerojatno transakcija u državi koja je bila finalno odredište ne bi bila procijenjena kao sumnjiva transakcija, te bi bilo otežano otkrivanje mogućih nezakonitih aktivnosti i pranja novca.

(izvor: CARDS projekt 2003 «Sprječavanje i borba protiv pranja novca»)

Razlozi za sumnju: korištenje off shore tvrtki, visoki iznosi novca prenose se iz jedne zemlje u drugu, obustavljanje započetog projekta bez logičnog razloga.

4.1.4. PRIMJER 4:

Fizička osoba X tijekom razdoblja od tri godine vrši povrat sredstava u svoju korist u državu Y, uz pomoć odvjetnika i računovođe koristeći bankovni sustav i off shore tvrtke.

Fizička osoba Y koji je odvjetnik, fizičkoj osobi X pomaže u shemi povrata sredstava na način da upravlja off shore tvrtkom koju posjeduje fizička osoba X kao i bankovnim računima u nekoliko financijskih centara.

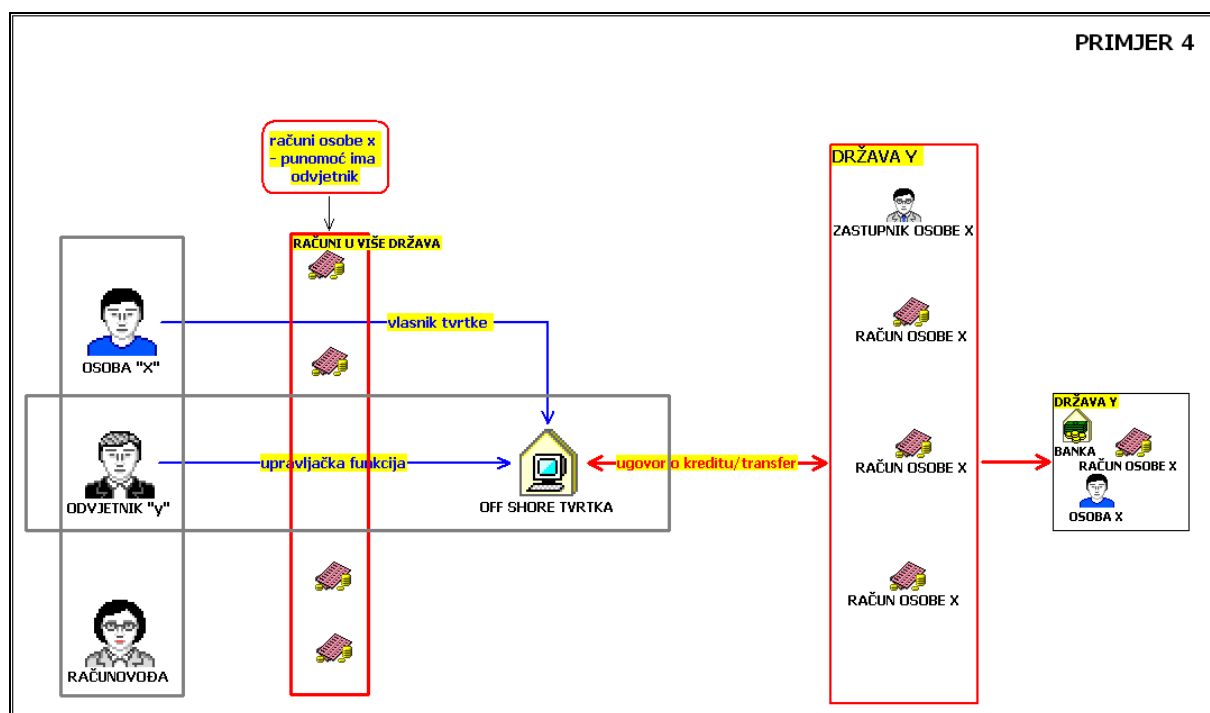
Fizička osoba Y izrađuje dokumentaciju za pokriće ugovora o "kreditu" između off shore tvrtke i zastupnika fizičke osobe X u državi Y, a koji ugovori o kreditu služe kao osnova za prijenos novčanih sredstava sa bankovnih računa u nekoliko država na račune otvorene u državi iz koje je fizička osoba X.

Nakon prispjeća sredstava na bankovne račune koje otvara zastupnik fizičke osobe X, sredstva se transferiraju fizičkoj osobi X.

Fizička osoba Y koristi račune svoje odvjetničke tvrtke za predmetne prijenose novčanih sredstava.

(izvor FATF)

Razlozi za sumnju: off shore tvrtke, nerezidentni računi, korištenje kreditnih linija za legalizaciju nelegalnih novčanih sredstava, prijenosi novčanih sredstava putem bankovnih računa u nekoliko država.

4.1.5. PRIMJER 5:

Fizička osoba S je vođa organizacije koja uvozi opojnu drogu u državu A iz države B, i ista fizička osoba S angažira odvjetnika da opere nezakoniti prihod stečen navedenim poslom.

Odvjetnik u tom cilju osniva mrežu off shore tvrtki, koje su osnovane u državi C. U državi C ne provodi se adekvatna kontrola vlasništva, podataka i financija.

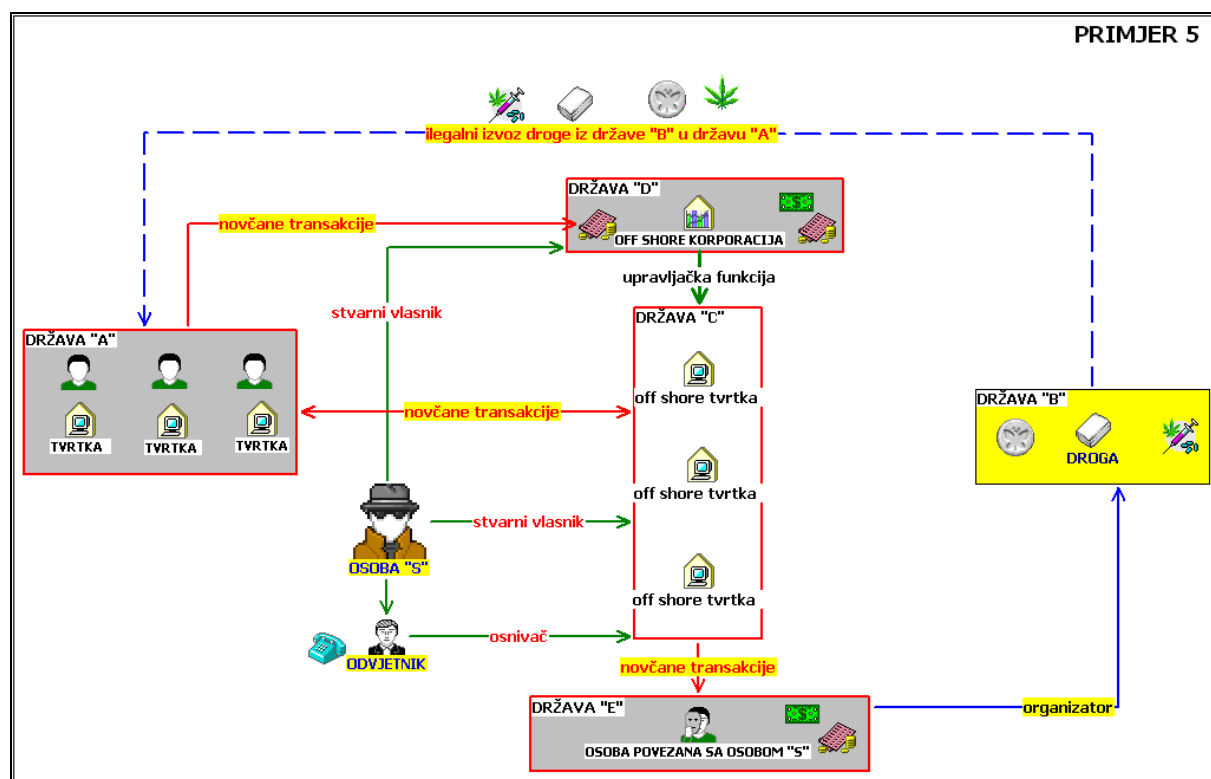
Iste off shore tvrtke su bile upravljane lokalnom tvrtkom iz države D, služe za prikrivanje kretanja nezakonitih sredstava, stjecanje imovine i financiranje kriminalnih aktivnosti, a fizička osoba S je 100% -tni vlasnik dionica na donositelja istih off shore tvrtki.

U državi A posebna grupa osoba i tvrtki bez očigledne povezanosti sa fizičkom osobom S transferira velike iznose novca u državu D u kojoj je isti novac polagan na račune ili transferiran kroz račune off shore tvrtki fizičke osobe S.

Utvrđuje se da je ta ista mreža off shore tvrtki korištena za prijenos velikog iznosa novca u državu E fizičkoj osobi povezanoj s osobom S, a za koju se kasnije utvrdilo da je odgovorna za isporuke opojnih droga namijenjene državi A.

(izvor FATF)

Razlozi za sumnju: off shore tvrtke koje se osnivaju u državama visokog rizika (gdje se ne provodi adekvatna kontrola vlasništva, podataka i financija), off shore tvrtkama upravlja se iz treće zemlje, transferi visokih iznosa iz jedne zemlje u drugu.

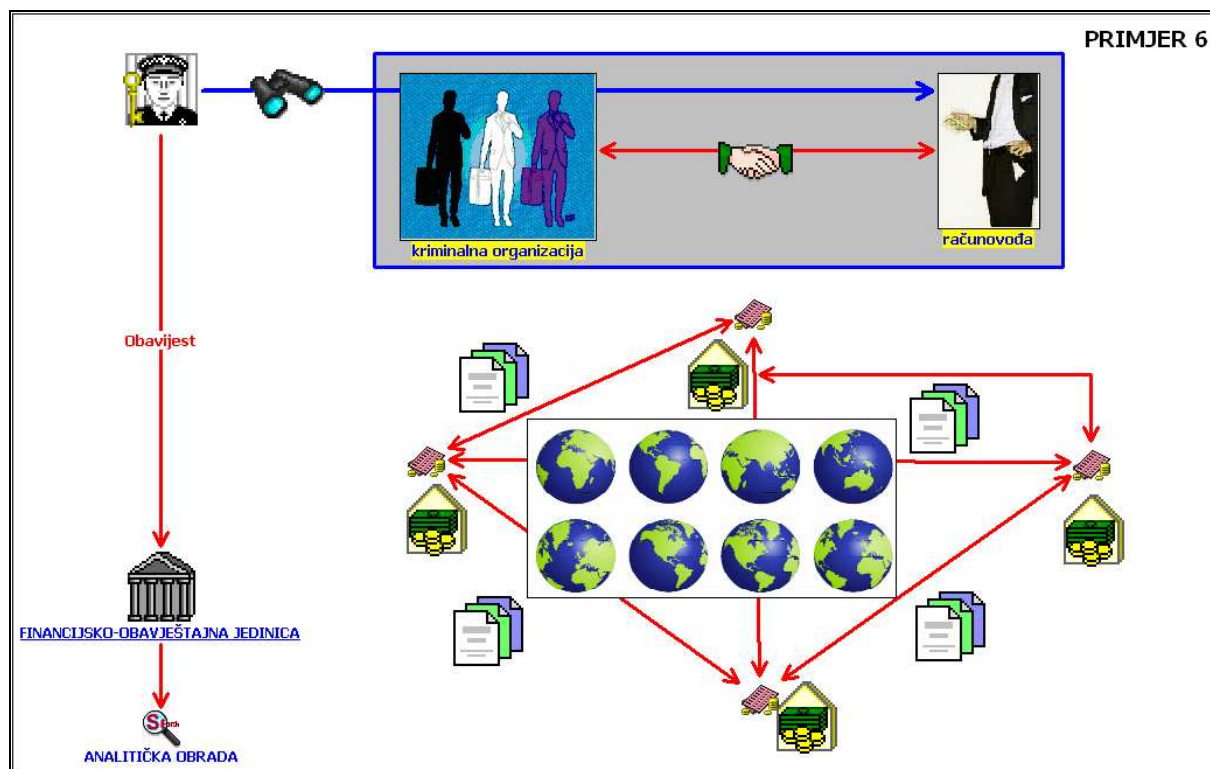

4.1.6. PRIMJER 6:

Tijela za kazneni progon svojim istražnim radnjama identificiraju fizičku osobu J - računovođu za kojega se sumnja da je dio kriminalne organizacije koja je uključena u pranje novca i investiranje nezakonitog prihoda koji proizlazi iz trgovine opojnim drogama koju vodi fizička osoba X.

Uloga fizičke osobe J sastoji se uglavnom od pružanja “pravnih i finansijskih savjeta” i njegov je zadatak analizirati tehničke i pravne aspekte investicija planiranih od strane kriminalne organizacije, utvrditi najprikladnije finansijske tehnike koje bi te investicije učinile zakonitima u fiskalnom smislu, te također nastojati te investicije učiniti profitabilnima. Fizička osoba J je stručnjak u bankovnim procedurama i sofisticiranim međunarodnim finansijskim instrumentima, te je ista fizička osoba i stvarni finansijski „mozak” mreže uključene u investiranje nezakonitih sredstava fizičke osobe X.

Fizička osoba J djeluje na način da finansijske transakcije dijeli na različita geografska područja kroz tzv. trostruke transakcije u kojima sudjeluju kompanije i inozemne kreditne institucije, a putem elektroničkog prijenosa i stand-by kredita kao instrumenta osiguranja za komercijalne ugovore koji su kasnije korišteni za druge komercijalne aktivnosti.

3.2. SLUČAJEVI VEZANI ZA SEKTOR OSIGURANJA

4.2.1. PRIMJER 1:

Istragom u zemlji X, carinski službenici identificiraju kriminalnu organizaciju koja se bavi trgovinom opojnim drogama, a koja koristi sektor osiguranja kako bi oprala prihode stečene počinjenjem kaznenih djela.

Istražna tijela u nekoliko država identificiraju trgovce opojnim drogama koji peru novčana sredstva preko osiguravajuće tvrtke Z sa sjedištem u off shore financijskom centru.

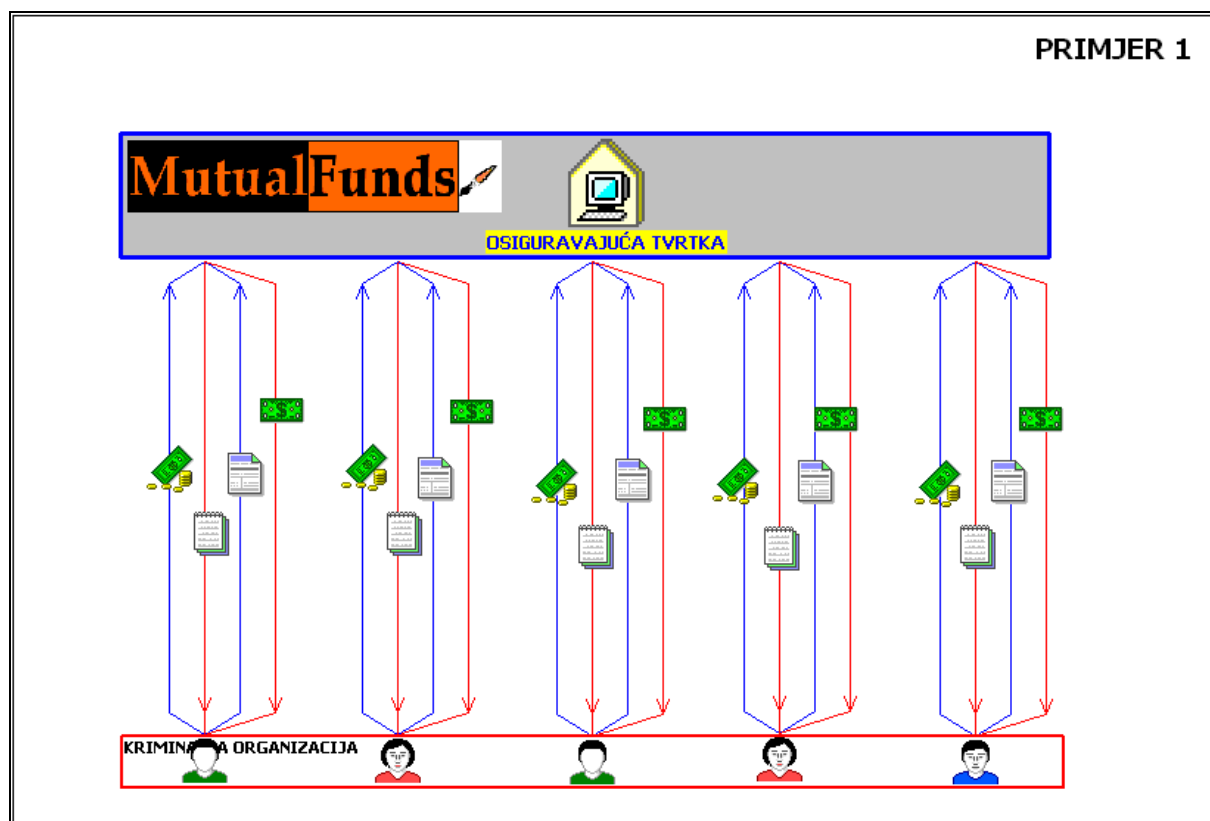
Osiguravajuća tvrtka Z nudi investicijske proizvode – uzajamne fondove čija je stopa povrata vezana sa indeksima na vodećim svjetskim tržištima vrijednosnica, tako da police osiguranja predstavljaju investiciju.

Vlasnici računa vrše nadoplatu police u gotovini, povlačeći i uplaćujući sredstva iz fonda i u fond za cijenu penala u slučajevima ranijeg povlačenja sredstava, sredstva se zatim elektroničkim putem ili putem čeka isplaćuju sa računa osiguravajućeg društva i na taj način se legaliziraju.

Istragom je otkriveno da je na taj način oprano više od 29 milijuna USD od čega je više od 9 milijuna USD zaplijenjeno.

Naknadno je temeljem zajednički provedene istrage carinskih službenika države Y koja zemlja je zemlja izvora opojne droge, i države Z, izdano nekoliko naloga za pretres i uhićenje, a vezano uz aktivnosti pranja novca koje su uključivale pojedince povezane sa osiguravajućim društvom Z.

(izvor FATF)

4.2.2. PRIMJER 2:

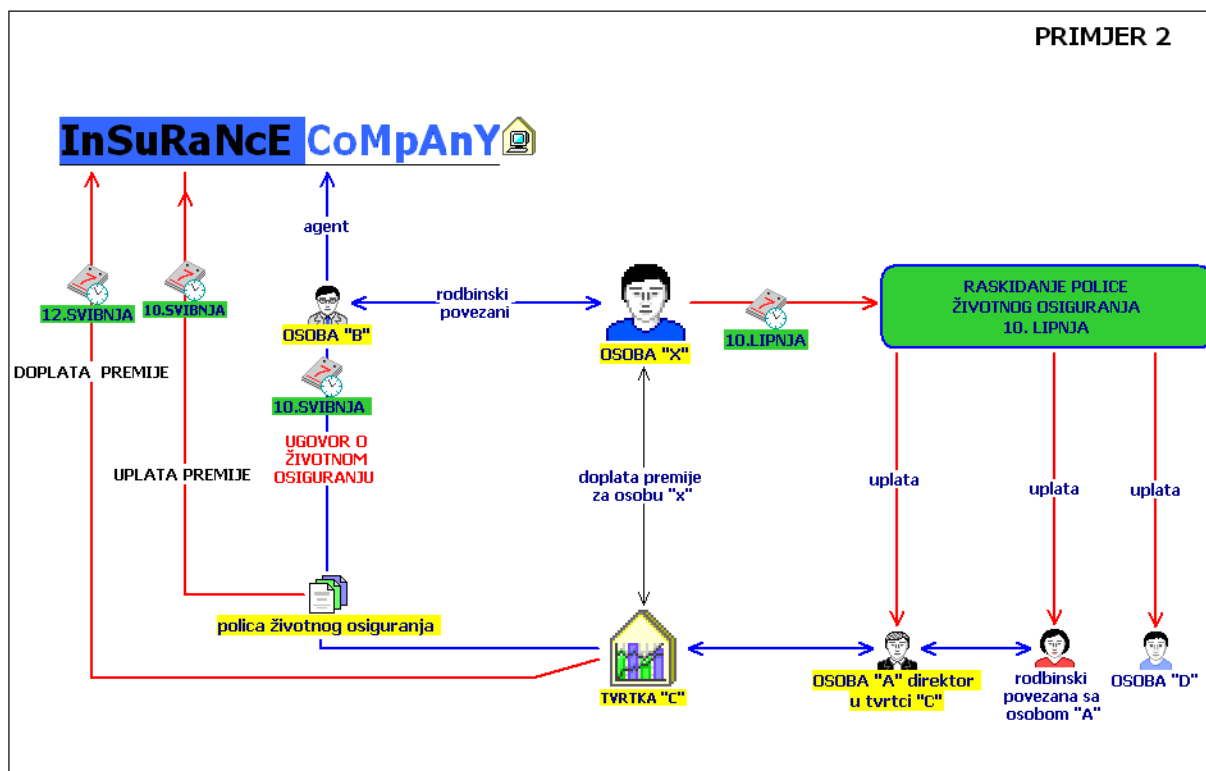
Osoba «X» ugovara životno osiguranje te uplaćuje premiju nižeg iznosa. Osiguranje i plaćanje je ugovoreno preko agenta osiguravajuće kuće, osobom «B», koja je ujedno i rodbinski povezana sa osobom «X».

Dva dana kasnije tvrtka «C» nadoplaćuje policu životnog osiguranja za osobu «X» u značajnom iznosu.

Nakon mjesec dana osoba «X» raskida ugovor o osiguranju, a isplaćena sredstva uplaćuje u korist računa tri različite fizičke osobe. Za jednu od osoba utvrđeno je da je bila direktor tvrtke «C». Istragom je utvrđeno je da je novac potjecao od krijumčarenja goriva. Računi su blokirani.

Razlozi za sumnju: uplata premije životnog osiguranja nižeg iznosa nakon koje ubrzo slijedi nadoplata police životnog osiguranja, raskid ugovora o osiguranju te prijenos novca u korist računa drugih fizičkih osoba.

(izvor FATF)

4.3. SLUČAJEVI VEZANI ZA SEKTOR VRIJEDNOSNIH PAPIRA

4.3.1. PRIMJER 1:

Fizičke osobe X i Y su direktori u tvrtci A koja se bavi kupovanjem vrijednosnih papira za treće osobe.

Ubrzo nakon osnivanja navedene tvrtke A, fizičke osobe X i Y otvaraju bankovni račun za osobnu upotrebu u svoje ime, a nekoliko dana kasnije na predmetni račun pristiže nekoliko novčanih transfera po nalogu trećih strana u iznosima od više tisuća EUR.

Stranke koje su transferirale sredstva (nalogodavatelji) nisu povezani s fizičkim osobama X i Y.

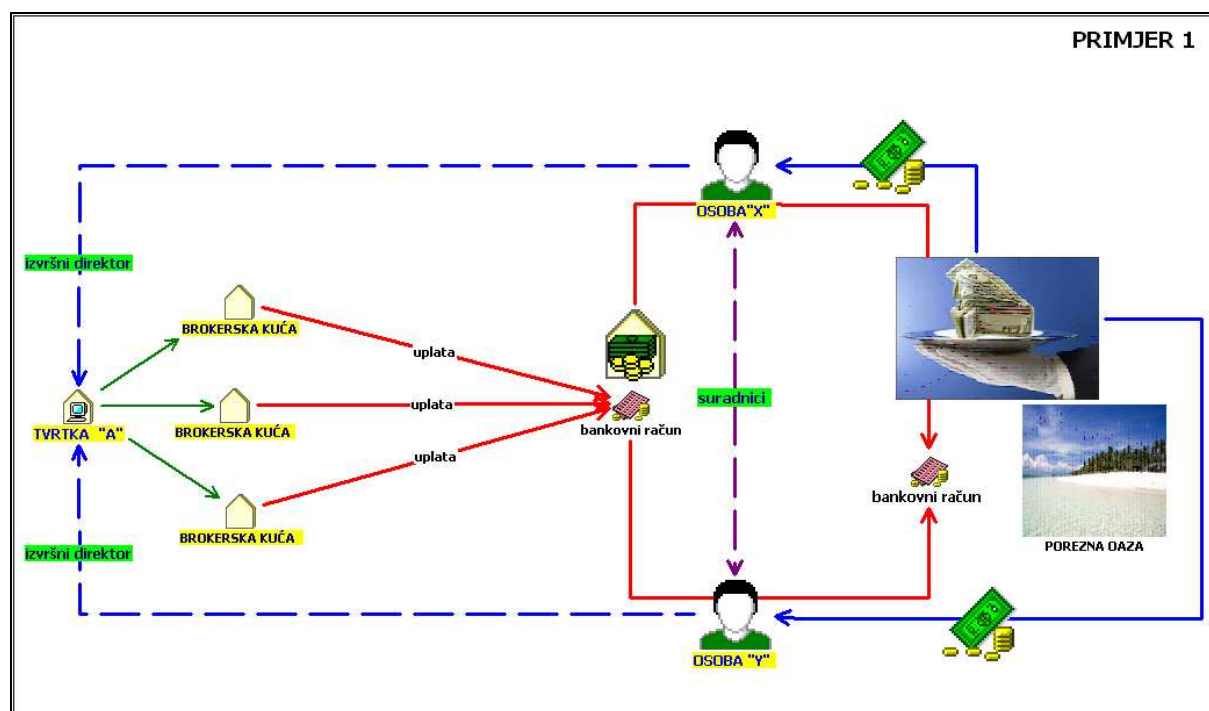
Podaci koji prate transfere upućuju na to da se radi o investicijskom fondu te naziv računa također ukazuje na investicijski fond.

Izlazne transakcije po računu odnose se na novčane transfere u inozemstvo u jurisdikciju koja se smatra poreznom oazom i jurisdikcijom za registraciju investicijskih proizvoda.

Prema podacima dobivenim od nadzornih tijela utvrđeno je da tvrtka A radi bez dozvole (licence), te da transakcije nisu obavljene za fizičke osobe X i Y zbog utvrđenih činjenica koje se odnose na: ime na koje glasi račun fizičkih osoba, osoba koja je bila primatelj transfera, podaci koji su pratili transfere i njihova točnost, konačno odredište transferiranih sredstava, te registracija odnosno dozvola za rad sa investicijskim proizvodima.

Slučaj je zbog pružanja investicijskih usluga bez dozvole (neovlaštenog pružanja usluga) prosljeđen nadležnim državnim tijelima.

Razlozi za sumnju: prekogranični transferi novca, korištenje trećih osoba, elektronski prijenosi novca od strane fizičkih osoba, poruke koje su pratile prijenose odnosile su se na investiranje, transakcije neposredno nakon otvaranja računa, račun otvoren za osobnu upotrebu, korištenje računa protivno namjeni.

4.3.2. PRIMJER 2:

Brokeri obavješćuju finansijsko obavještajnu jedinicu o većem broju sumnjivih transakcija povezanih sa tri fizičke osobe za koje se sumnja da se bave tzv. "wash trading"-om⁴.

Navedene osobe trguju dionicama tri dionička društva bez jasnih razloga, iste fizičke osobe imaju brokerske račune kod tri različita brokera.

Tri fizičke osobe, za koje se čini da su suradnici, kupuju dionice tri dionička društva (A, B i C) i ubrzo nakon toga te dionice prodaju.

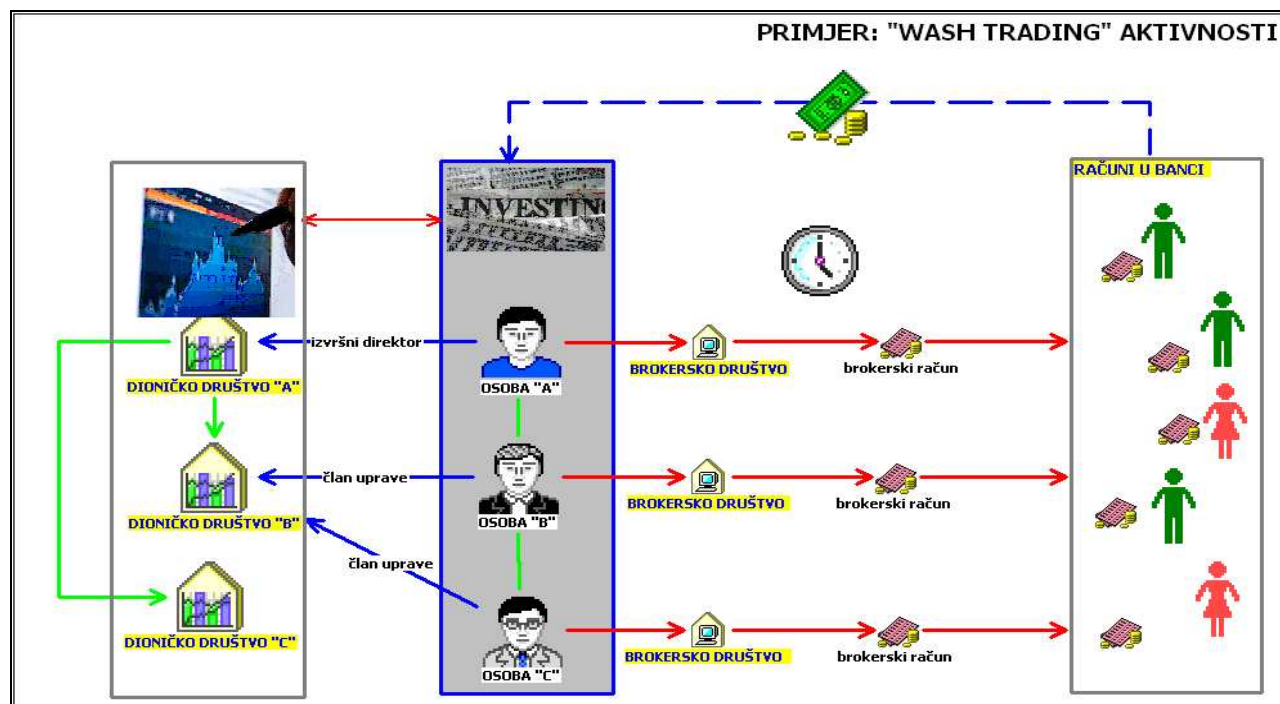
Jedna od fizičkih osoba je izvršni direktor u tvrtci A, a dvije fizičke osobe su viši članovi uprave u tvrtci B. Prema podacima iz dostupnih javnih izvora, tvrtka A povezana je sa tvrtkom B i C, navedena grupa pojedinaca trguje dionicama tvrtki preko osobnih računa otvorenih kod tri različita brokera.

Fizičke osobe iste transakcije kupnje i prodaje dionica obavljaju istovremeno preko osobnih računa otvorenih kod tri različita brokera, čime se povećava aktivnost kupnje i prodaje dionica tih tvrtki na burzi te se prema drugim ulagačima stvara privid pojačane aktivnosti trgovanja dionicama tih tvrtki.

Prihod ostvaren prodajom polažu na osobne brokerske račune i kratko nakon toga prebacuju novac na bankovne račune koji su otvoreni na određene fizičke osobe odnosno osobe za koje se pretpostavlja da ih zastupaju.

Slučaj je prosljeđen nadležnim tijelima radi istrage, za novac dobiven prodajom dionica dioničkih društava A, B i C koja je obavljena od strane tri fizičke osobe utvrđeno je da je nezakonit prihod, a transakcije povezane s pranjem novca su: prebacivanje novca sa brokerskog računa na bankovne račune koji novac je korišten za stjecanje imovine ili se dalje elektronski transferirao, prebacivanje novca na osobe za koje se pretpostavlja da ih zastupaju.

Razlozi za sumnju: korištenje računa za vrijednosne papire, elektronski prijenosi novca, insiderni obavljaju slične transakcije, kupovina i prodaja dionica određenih kompanija u kratkom vremenskom razdoblju.

⁴ Wash trading –istovremena kupnja i prodaja vrijednosnih papira preko više brokera sa svrhom stvaranja dojma da se radi o «isplativom poslu» i privuče osobe na kupnju istih. Aktivnost se smatra nezakonitom.

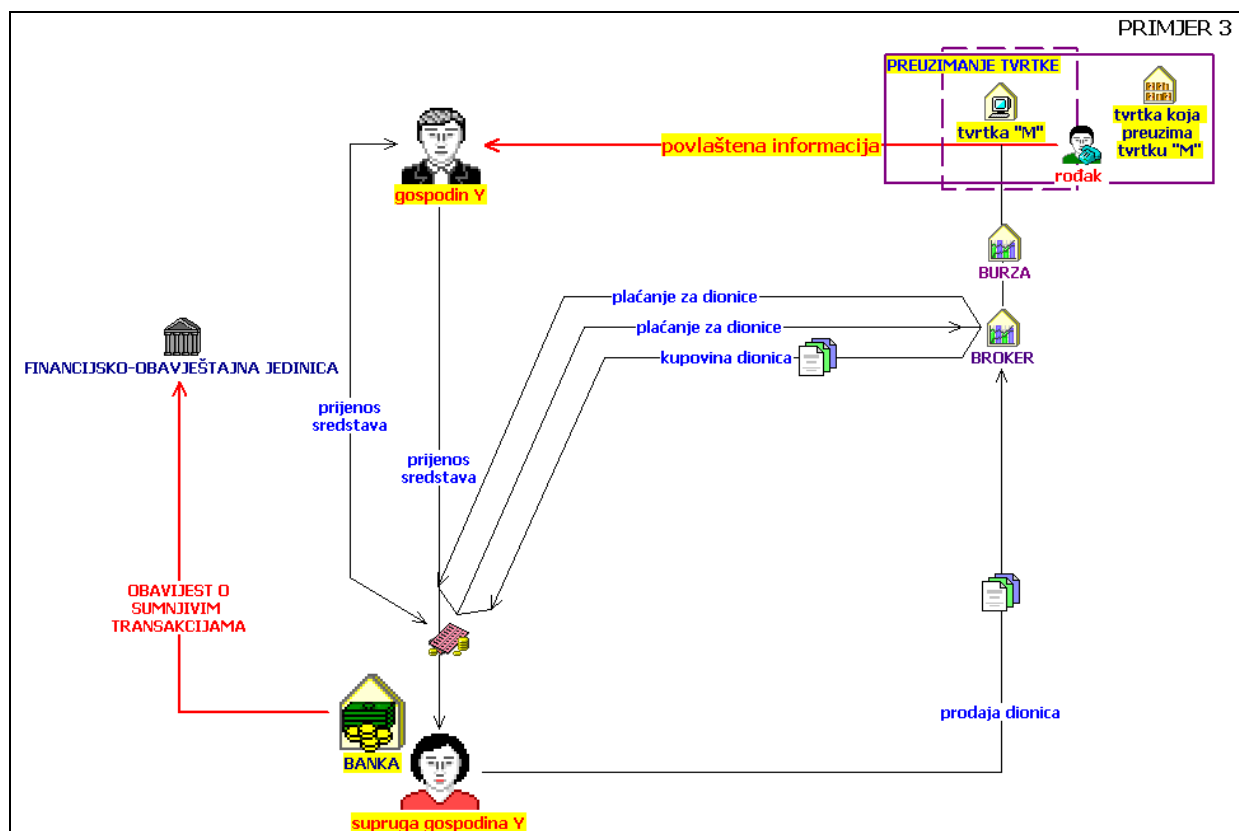
4.3.3. PRIMJER 3:

Gospodin «Y» raspolažao je povlaštenom informacijom o tvrtci «M» koja je bila uvrštena na burzi. Preko osobe zaposlene u tvrtci «M», a s kojom je bio u rodbinskoj vezi, gospodin «Y» saznao je da će uskoro biti izvršeno preuzimanje tvrtke «M».

Kako ne bi privukao pažnju, izvršio je prijenos svojih novčanih sredstava na račun svoje supruge za koji je imao punomoć, a zatim kupio dionice tvrtke «M» prije objave o njenom preuzimanju. Plaćanje je izvršeno sa računa supruge koja se u ovom slučaju pojavila kao kupac dionica. Banka je u okviru provođenja mjera dubinske analize uočila da se po računu «supruge gospodina Y» nisu nikada provodile transakcije povezane sa kupovinom i prodajom vrijednosnih papira, te je bila iznenađena kada je utvrdila da su sredstva sa računa gospodina «Y» bila prebačena na njen račun u tu svrhu. Izgledalo je kao da je supruga gospodina «Y» zapravo obavila transakcije u njegovo ime i korištenjem vlastitog računa zapravo nastojala prikriti transakcije koje su se odnosile na kupovinu dionica.

Nakon preuzimanja tvrtke «M», vrijednost dionica je porasla, obavljena je prodaja dionica, a na račun supruge gospodina Y stigla su sredstva od prodaje. Gospodin Y oprao je novac prebacivanjem sredstava dobivenih prodajom dionica tvrtke «M» na svoj vlastiti račun.

Razlozi za sumnju na pranje novca: korištenje punomoći prilikom provođenja neobične transakcije koja ne odgovara saznanjima o stranci i prirodi transakcija obavljenih po računu, kupovina vrijednosnih papira ne odgovara profilu klijenta.

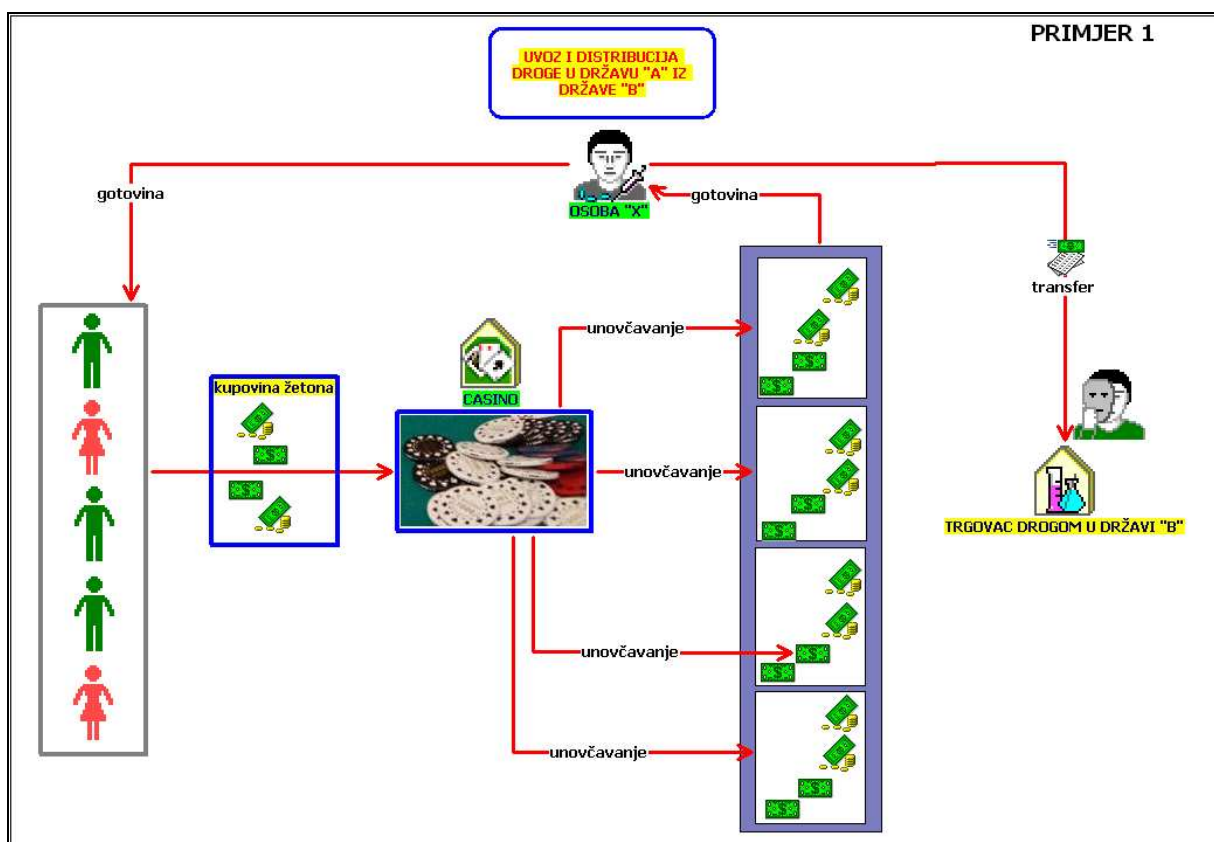

4.4. SLUČAJEVI VEZANI ZA NEFINANCIJSKI SEKTOR

4.4.1. PRIMJER 1:

Fizička osoba X bavila se ilegalnim uvozom opojnih droga iz države B i distribucijom iste u državi A. Veliki dio prihoda stečenog na taj način osoba je davala trećim osobama koje su potom odlazile u kasino, kupovale žetone i unovčavale ih. Obavljajući takve transakcije koristili su se metodom strukturiranja (obavljanje više manjih transakcija umjesto jedne veće transakcije).

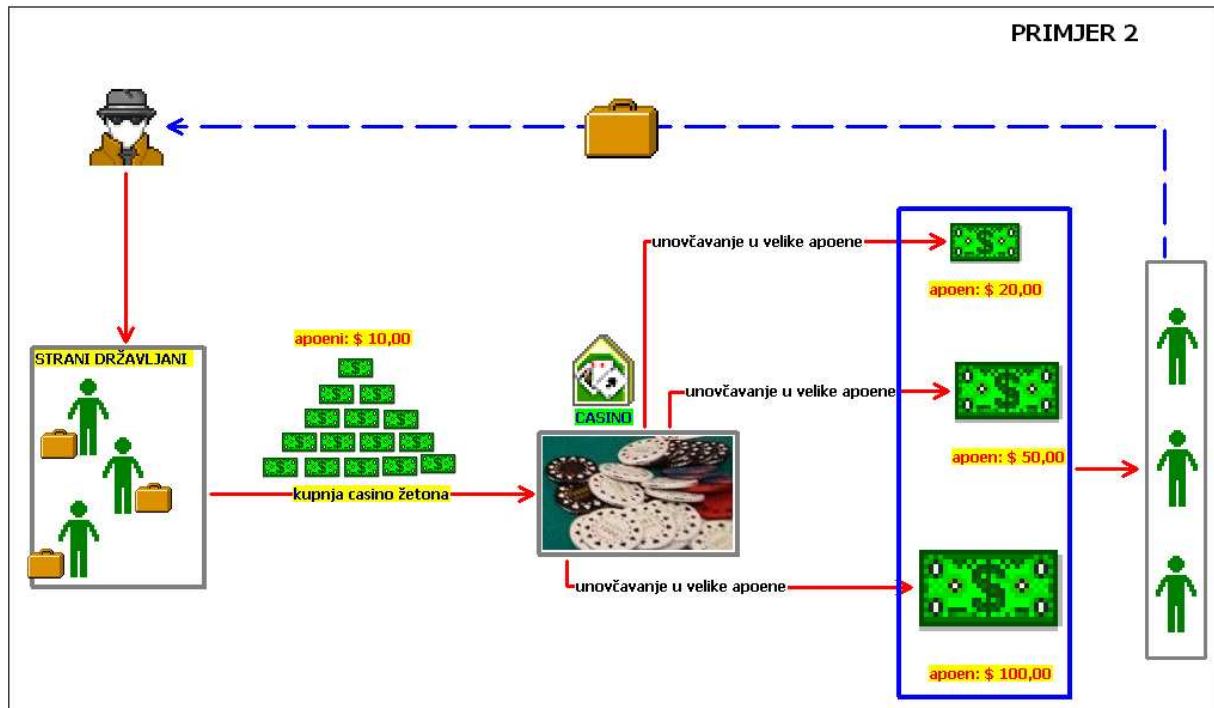
Razlozi za sumnju: korištenje trećih osoba, obavljanje više manjih transakcija u kasinu od strane više fizičkih osoba umjesto jedne veće transakcije, dogovor o prijenosu novca.

4.4.2. PRIMJER 2:

Grupa od tri strane fizičke osobe došla je u casino i kupila žetone s novčanicama malih apoena. Ne sudjelujući u nikakvom obliku casino igara iste večeri unovčavaju žetone tražeći isplatu u novčanicama većih apoena.

Razlozi za sumnju: korištenje više povezanih osoba, unovčavanje žetona uz zahtjev za isplatu u novčanicama različitih apoena od onih za koje su kupljeni žetoni.

4.4.3. PRIMJER 3:

Fizička osoba X vlasnik je tvrtke A te je ujedno i osoba koja kontrolira njene aktivnosti. Za zastupnika tvrtke angažirala je fizičku osobu Y. Osoba Y uspostavila je odnos s bankom. Imovinu koja je bila u vlasništvu tvrtke A tvrtka je koristila za aktivnosti i djelatnosti drugih tvrtki (npr. za svrhu uskladištenja robe) čiji je krajnji vlasnik bila osoba X.

Osoba X namjeravala je kupiti poslovnu zgradu za 8.000.000,00 EUR preko tvrtke A. Zgrada se trebala renovirati kako bi se mogla ponuditi na tržištu. Osoba X poznavala je licenciranog procjenitelja nekretnina – fizičku osobu Z. Njih dvoje su pronašli način kako napraviti lažnu, ali prihvatljivu procjenu nekretnine (poslovne zgrade) čija bi vrijednost nakon renoviranja iznosila 13.000.000,00 EUR.

Osoba X dala je nalog osobi Y da dogovori mogućnost dobivanja hipotekarnog kredita kako bi mogla financirati kupovinu i renoviranje poslovne zgrade. Temeljem lažne procjene banka je odobrila hipotekarni kredit u iznosu od 13.000.000,00 EUR. Kupac nekretnine bila je tvrtka A, a kupovinu je u ime tvrtke obavila osoba Y. Nakon isplate kreditnih sredstava, nekretnina je plaćena. Osoba X je osobi Y isplatila 500.000,00 EUR, a osobi X je ostalo 4.500.000,00 EUR. Taj iznos kao i prihode od drugih kriminalnih aktivnosti osoba X prebacila je na nekoliko bankovnih računa otvorenih u jurisdikcijama u kojima je bankovna tajna nepovrediva. Sredstva koja su potjecala od hipotekarnog kredita su stranim bankama djelovala zakonito stečena. Na taj način je prljavi novac preslojen i integriran. Tvrtka A je postala nelikvidna te nije bila u mogućnosti otplaćivati niti glavnice niti kamate. Osoba Y je izjavila da nije imala nikakva saznanja o tvrtci i njenom poslovanju kao i transferu novca na inozemne račune.

Razlozi za sumnju: korištenje lažne dokumentacije koja nije u skladu sa stvarnom vrijednosti zgrade, korištenje više bankovnih računa otvorenih u jurisdikcijama u kojima je bankovna tajna nepovrediva.

